PL ISSN 0546—1960
Nr INDEKSU 366714

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 23 (1830) ГОД XXXVI БЕЛАСТОК 9 ЧЭРВЕНЯ 1991 г. ЦАНА 800 зл.

У днях 16—19 мая гэтага года ў гайнаўскім саборы Святой Тройцы адбыўся X Міжнародны Фестываль царкоўнай музыкі. Першыя тры дні былі прысвечаны конкурснаму праслухванню васемнаццаці хораў — удзельнікаў фестывалю. 19 мая ў Гайнаўскім доме культуры журы фестывалю аб'явіла вынікі конкурсу ды адбыўся першы канцэрт лаўрэатаў.

Калі 10 гадоў таму дырэктар Гайнаўскага дома культуры Мікалай Бушко з жменькай прыхільнікаў замахнуўся арганізаваць „Дні царкоўнай музыкі", атрымалася сціплая ў сваёй форме імпрэза — прымалі ў ёй удзел адно прыхадскія хоры. З цягам часу, аднак, фестываль набываў штораз большы размах, бо, з аднаго боку, публіка станавілася больш патрабавальнай, а з другога, поспех саміх арганізатараў падбадзёрваў іх сягаць вышэй. Ад нейкіх чатырох гадоў фестываль займеў устойлівую форму — прымаюць у ім удзел прыхадскія хоры, свецкія аматарскія, свецкія прафесіянальныя, ды таксама і такія, якія не належаць да ніводнае з гэтых катэгорыяў. Сёлета арганізатары зрабілі, бадай, апошні ўжо крок у кірунку выпрацавання канчатковай формулы імпрэзы — перайменавалі яе з „Дзён царкоўнай музыкі" на міжнародны фестываль.

Журы сёлетняга юбілейнага выпуску фестывалю мела нялёгкае заданне. Удзельнікі конкурсу прадставілі высокі артыстычны ўзровень. Над размеркаваннем месцаў і ўзнагарод у пасобных катэгорыях працавала пяць асоб: праф. Рамуальд Твардоўскі (кампазітар, выкладчык Музычнай акадэміі ў Варшаве, ён жа ўзначальваў журы), Марцэля Эрэгіна (музыказнавец). Ян Сязонаў (прадстаўнік Польскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы), Гай Пікарда (музыказнавец, супрацоўнік Бібліятэкі і Музея імя Ф. Скарыны ў Лондане). Бурлівыя воплескі падчас аб'яўлення Рамуальдам Твардоўскім вынікаў конкурсу даказалі, што густ публікі і рашэнне спецыялістаў ад музыкі не разышліся. У катэгорыі прыхадскіх хораў

(Працяг на стар. 6)

„Наша Ніва" - працяг

Размова з Сяргеем Дубаўцом, рэдактарам і выдаўцом газеты „Наша ніва".

— *Сяргей, чаму якраз „Наша ніва"? Не мог назваць сваю газету іначай?*

— Узнікла такая агульная ідэя, каб аднавіць беларускую журналістыку, якой у нас няма...

— *Як, няма? Газет і часопісаў на Беларусі шмат...*

— Газет і часопісаў шмат, але яны ўсе аднолькава небеларускія... Таму што робяць іх несвядомыя людзі, не беларусы...

— *А што ты разумееш пад назовам „беларуская журналістыка"?*

— Што такое свядомы беларус, свядомы беларускі журналіст, на той прыклад? Гэта чалавек, які ў жыцці самарэалізуецца праз сваю беларускую нацыянальную прыналежнасць, праз сваю нацыянальную культуру, я б сказаў, праз свае пароду... Тады ён самарэалізуецца адэкватна сваёй прыродзе. Гэтага няма, калі яго накіроўваюць у нейкія „нішы", ці то расейскую, ці то польскую, ці, агульна, савецкую...

—*У гэтым кантэксце: ці ты лічыш, што старая „Наша ніва" (1906-1915) якраз і была гэткай газетай, дзе беларуская журналістыка рэалізавалася адэкватна сваёй нацыянальнай натуры?*

— Людзям са старой „Нашай нівы" нішто не перашкаджала быць беларусамі, яны імі проста былі, без нейкіх дадатковых суаднясенняў, як у наш час, калі такіх беларусаў, проста беларусаў, вельмі няшмат... Таму тая „Наша ніва" рэалізавалася адэкватна беларускасці.

— *Мне здаецца, што зараз беларускае слова мае іншага чытача (у сэнсе яго грамадскага статусу), чымсьці ў час старой „Нашай нівы". На якога чытача разлічана тваё выданне?*

— Мне ўяўляецца, што чытачамі гэтай газеты будуць якраз такія „безадносныя" беларусы, аб якіх я казаў... Іх, можа, няшмат, але яны пакуль што не маюць свае газеты... Усім нам убівалі ў галовы, што „Наша ніва" была такім папулісцкім вы-

(Працяг на стар. 4)

ШТО МІНІСТРЫ СКАЗАЛІ БЕЛАРУСАМ?

13 мая наведалі Беласточчыну віцэ-міністр культуры Рэчыпаспалітай Польскай Міхал Ягела і міністр культуры Беларускай Рэспублікі Яўген Вайтовіч. Шмат свайго часу абодва міністры адвялі на сустрэчы з беларусамі, адна з якіх адбылася ў Галоўным праўленні БГКТ. Прынялі ў ёй удзел прадстаўнікі існуючых у Польшчы беларускіх арганізацый — згуртаваных зараз у Радзе беларускіх арганізацыяў.

Сустрэчу распачаў уводна-прывітальным словам старшыня БГКТ д-р Аляксандр Баршчэўскі, які ў далейшым кіраваў дыскусіяй.

На форуме Рады беларускіх арганізацый узнікла ідэя стварэння Цэнтра беларускай культуры ў Польшчы. Як Міністэрства культуры Польшчы глядзіць на гэту справу?

Ідэя стварэння Цэнтра беларускай культуры вядомая міністэрству. Паколькі ў Польшчы жывуць беларусы, ідэя гэтая і добрая, і слушная. Узнікае толькі пытанне: дзе мела б знаходзіцца такая ўстанова? Польскі ўрад фінансава заангажаваўся ў пабудову Беларускага музея ў Гайнаўцы, на працяг якое не хапае зараз сродкаў. У такой сітуацыі трэба вырашыцца на нешта — альбо цэнтр, альбо музей, бо ўрад не ў змозе адначасова ангажавацца ў дзве вялікія ініцыятывы. Тым не менш, Міністэрства культуры будзе рабіць стаpанні, каб здабыць сродкі на заканчэнне пабудовы музея, бо ўсё тое, што дагэтуль улажыла ў пабудову, не змарнавалася.

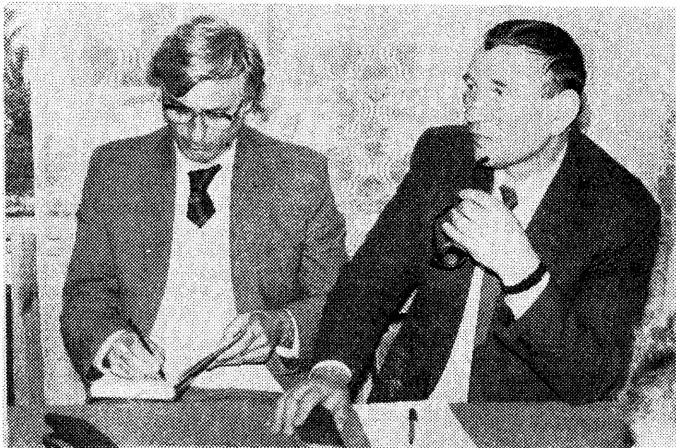
Ці не было б магчымым датаваць беларускую культуру з падаткаў, якія беларусы Беласточчыны плацяць у дзяржаўны бюджэт, ствараючы гэтым самым гарантыю яе развіцця?

Такі спосаб датацыі абазначаў бы новы механізм падзелу дзяржаўнага бюджэту, а гэту справу можа вырашыць толькі парламент. Па-другое: такі механізм датацыі адрываў бы беларускую меншасць ад натуральнага арганізму, у якім яна функцыянуе.

Прадстаўніцтва Міністэрства культуры Беларусі ўпершыню на Беласточчыне ды паставіла сабе мэту — перш за ўсё азнаёміцца з праблематыкай беларускай меншасці ў Польшчы. Мы супраць, гаварыў міністр культуры Беларусі, паланізацыі Беласточчыны ці абеларушчвання польскай мяншыні на Беларусі. Нацыянальныя меншасці маюць неаспрэчнае права на дзяржаўную дапамогу, бо без яе іхнім культурам не выжыць. Вялікая тут роля цэнтраў культуры, якія выдатна прычыняцца адраджэнню нацыянальнай культуры беларусаў на Беласточчыне і палякаў на Беларусі.

В. П.

Фота Аляксандра Максімюка

Злева: Міхал Ягела і Яўген Вайтовіч.

ЯГО АПОШНІ ПЛЕНУМ

Усхваляванае „нядоляй БГКТ“ сэрца Яна Максімюка, асабліва пасля апошняга пленарната пасяджэння ГП ад 17.III.1991 года, не вытрымала стомы і дзеля самаўспакаення напісаў ён у „Ніву“ № 16 вялізны артыкул „Мой апошні пленум“ — заяву аб выхадзе з яго склада. Пісаць яму аб гэтым было прыкра, хаця на пленуме голасна і іранічна ў адпаведных момантах смяяўся.

У артыкуле першыя закіды скіраваў у адрас Галоўнай рэвізійнай камісіі БГКТ, якая ў выніку некалькіх кантроляў заўважыла занядпад пэўных напрамкаў працы, ахарактарызавала іх прычыны і запрапанавала шляхі паляпшэння. Заўважма, што не „спадар Юзвюк запатрабаваў персанальных зменаў“ і не „ў Таварыстве“, а ўспамянутая камісія ў Прэзідыуме ГП. Лічыла яна, што недахопы ў працы настолькі вялікія і канкрэтныя, а фінансавыя магчымасці мізэрныя, што персанальныя змены неабходны. Маё маўчанне на пленуме не было тактыкай. Я чакаў адказаў зацікаўленых асоб, сапраўды можа „пяць гадзін“, а можа тры месяцы перад пленумам і не атрымаў іх да сёння.

У артыкуле Я. Максімюк прыгадвае толькі тры закіды ў адрас В. Стахвюка: 1) карыстаўся бегэкатоўскай машынай — ілгарства таму, што Прэзідыум ГП дазволіў на гэта ў перыяд выбарчай кампаніі ў гмінныя ўрады (зараз таксама не абмяжоўвае), але запатрабаваў звароту ад сваіх саюзнікаў за частку бензіну — 200 тысяч злотых, на якія прысутны шэф БДА С. Яновіч даў згоду, а каардынатар БДА (той жа сакратар ГП) ніколі гэтага не рэалізаваў. Рэвізійная камісія дбала пра апусцелую касу Таварыства на ганарары, чыншы. 2) атрымаў па пратэкцыі дамашні тэлефон — ізноў ілгарства, таму што старшыня ГП А. Баршчэўскі афіцыйна звярнуўся да адпаведных установаў з просьбай, а В. Стахвюк пісьмова абавязаўся звярнуць усе кошты, чаго ніколі не выканаў (заплаціў за яго 1200 тысяч абясцэненых праз паўтара года злотых А. Мірановіч). Аб выкарыстоўванні тэлефона на кватэры ГРК не ўспаміналa, гэта справа Прэзідыума, так як і гадзін працы бюро ГП. 3) надмерная заангажаванасць у БДА ніколі не звязвалася з недахопам часу на падрыхтоўку гадавой справаздачы аб працы БГКТ — чарговае ілгарства. Добрая справаздача павінна быць гонарам сакратара, стацца прадметам аналізу Прэзідыума і Пленума ГП. Гэта люстра працы. Інфармацыя ў „Ніве“ № 48 за мінулы год гэтым крытэрыям не адпавядае — не мае ліку членаў, гурткоў, аплочвання складчын, ліку пасяджэння аддзелаў, прэзідыумаў, камісій, выдавецтваў, мастацкіх гурткоў, дзеячоў і гэтак

(Працяг на стар. 4)

— 42 —

АД ПАЧУЦЦЯ СОРАМУ ДА ПАЧУЦЦЯ ГОНАРУ

Англійскія беларусы і беларусазнаўцы, карэнныя англічане, робяць усё, каб прынамсі ад часу да часу веды аб Беларусі даходзілі не толькі да англічан, але і да ўсіх англамоўных народаў. Гэтай мэце служыць якраз і выдаваны ў Лондане журнал The Journal of Byelorusian Studies, які змясціў многа цікавых навуковых прац, прысвечаных розным галінам беларускай гісторыі і літаратуры. Галоўную ролю ў рэдагаванні журнала адыгрываюць шчырыя сябры беларусаў прафесары Лонданскага універсітэта Арнольд Макмілін і Джэймс Дынглі. Гэты апошні займаецца, зрэшты, не толькі тэарэтычным вывучэннем Беларусі, але ўключыўся таксама ў практычную рэалізацыю дапамогі ахвярам чарнобыльскай катастрофы, якую заініцыявалі святар Аляксэндр Надсон і Згуртаванне беларусаў Вялікабрытаніі. Дарэчы, першыя партыі лякарстваў Аляксандр Надсон пастаўляў у Беларусь „на ўласных плячах“. Грузіў лякарствы ў цягнік і прывозіў у Мінск. У апошнім часе акцыя дапамогі так разраслася, што ўзнікла магчымасць набыць спецыяльную машыну — фургон, якім лякарствы перавозяцца на пароме з Англіі на еўрапейскі кантынент і адтуль сваім ходам едуць у Мінск ды і ў іншыя беларускія гарады. Як жа высакародная гэта акцыя!

Нельга не сказаць шырэй і аб карэннай англічанцы Вэры Рыч, выдатнай публіцыстцы і перакладчыцы, якая дзякуючы галоўным чынам настойлівасці і паслядоўнасці святара Аляксандра Надсона зацікавілася Беларуссю і сёння трактуе яе як арганічную частку свайго жыцця. Непаўторна і каларытна выглядае царкоўны „хор“ у складзе: Вэра Рыч і Гай Пікарда, які бясспамятна ўлюбёны ў беларускую царкоўную музыку, асабліва ў царкоўную музыку Падляшша. Гэты француз стаўся па сваёй волі жыхаром Англіі, прыстаў да Беларускага цэнтра і стаўся яго неадлучнай часткай. Разам з Вэрай Рыч спявае ў кожную нядзелю ў царкве. Наколькі некалькі гадоў таму назад не ўсё ладзілася ў гэтым дуэце, дык сёння галасы іх зліліся ў дасканалую гармонію, узбагачаючы і ўпрыгожваючы беларускія багаслужбы ў Лондане. Прыгожа і ўзрушаюча пачуць нешта такое далёка ад роднай зямлі, пачуць тое, што павінна і ў Беларусі гучаць у кожнай святыні.

Англійскія беларусы не забылі Радзіму. Многія з іх паводзяць сябе стрымана і ўсё яшчэ не асмельваюцца наведаць Родны край. Іншыя знайшлі ў сабе адвагу, перамаглі ўнутраны супраціў і былі адзін, а то і болей разоў на Беларусі. Заўсёды з узрушанасцю ўспамінаю рэляцыі з паездак на Радзіму Міколы Сенькі. Гэты сардэчны чалавек, улюбёны да сёння ў зямлю, што праяўляецца ў яго цудоўным лонданскім агародзе, дзе расце выдатная гародніна і фрукты, заўсёды са слязьмі не толькі ў вачах, але і на твары гаворыць аб сваіх візітах у сваякоў, што жывуць на Беларусі: „Як гэта так можа быць, — скардзіцца ён, — еду я на Радзіму, каб набраць веры і надзеі, каб узбагаціць сябе нацыянальна. А там мне найбліжэйшыя гавораць; „Зачем нам этот грубый белорусский язык. Русский — вот это язык! І тебе тоже пора переходить на русскую речь“. Як жа гэта можа так быць? — абураецца Мікола Сенька. — Калі я пакідаў радзіму, усе там размаўлялі пабеларуску! А сёння што? Хто забіў нашу мову? Хто пакалечыў душы маіх блізкіх?“ Так гаворыць гэты верны сын Айчыны і за кожным разам, калі б не ўспамінаў Беларусь, плача.

Слухаю Міколу Сеньку і заўсёды саромлюся. За сябе, за блізкіх і далёкіх беларусаў, якія не захавалі найбольшага чалавечага скарбу — роднай мовы. Хтосьці можа спытаць, чаму саромеюся за сябе. А таму, што кожны з нас павінен насіць у сэрцы пачуццё віны за той нігілізм, сервілізм і самапагарду, якія ўварваліся і запанавалі ў беларускіх сэрцах. І ці ж карэнныя англічане: Макмілін, Дынглі, Рыч і француз Пікарда не з'яўляюцца для нас страшным дакорам? І ці ж не выклікаюць у нашых душах сорам англійскія беларусы, якіх вырвалі ваенныя лёсы з роднай зямлі, а нягледзячы на гэта знайшлі яны ў сабе сілу, каб на чужой англійскай зямлі жыць годна і захаваць родную мову, якую іншыя беларусы загубілі, жывучы на роднай зямлі? Падумайма!

Алесь Барскі

У Мінску праходзіў устаноўчы Міжнародны кангрэс беларусістаў. Прэзідэнтам Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў выбраны **Адам Мальдзіс,** а адным з чатырох віцэ-прэзідэнтаў МАБ — прафесар **Міхал Кандрацюк** з Варшавы. Віншуем!

У Кракаве адбыўся сімпозіум Канферэнцыі бяспекі і супрацоўніцтва ў Еўропе на тэму культурнай спадчыны. У сустрэчы ўдзельнічалі прадстаўнікі 34 дзяржаў, у тым ліку і БССР. Міністр замежных спраў Беларусі **Пётр Краўчанка** адкрыў у Калегіум Новум мемарыяльную дошку ў гонар Францішка Скарыны, які вучыўся ў Ягелонскім універсітэце.

У сувязі з візітам папы Яна Паўла II Біскупяя грамадская рада дала заяву ў справе экуменізму ў Беластоцкай архідыецэзіі. У дакуменце пішацца: „Беласточчына — гэта абшар, на якім ад вякоў жывуць супольна хрысціяне лацінскага і візантыйскага абрадаў. Маем добры і кепскі вопыт гэтага сужыцця. Павінен ён умацаваць нашу паставу адкрытасці і ўзаемнага зразумення, а таксама волю экуменічных дзеянняў у адносінах каталіцызм — праваслаўе. Гэта вялікая задача для сучаснага Касцёла, асабліва перад разнароднымі грамадскімі і палітычнымі працэсамі, якія адбываюцца ў Савецкім Саюзе, дзе ў рашаючай большасці пражываюць праваслаўныя хрысціяне. Трэба нам быць свядомымі таго, што праваслаўная супольнасць ва ўсім свеце з увагай і надзеяй будзе сачыць за сустрэчай і духоўна ўдзельнічаць у малітве Свяцейшага Айца ў Праваслаўным Храме ў Беластоку. Гістарычнасць гэтага здарэння з'яўляецца вялікім выклікам для нас — католікаў Беласточчыны. (...)

Звяртаемся да ўсіх католікаў, каб у паўсюднай малітве і ў штодзённых кантактах з праваслаўнымі братамі памяталі аб вялікай задачы сучаснага Касцёла — Яго еднасці. Просім усіх нашых братоў у Хрысце прабачыць адзін другому ўсе крыўды. Экуменізм, які з'яўляецца таксама задачай для праваслаўных хрысціян, патрабуе добрай волі ўсіх. Будуйма Божы Мір на зямлі для супольнага дабра“.

Уладзімір Цімашэвіч у клубе БГКТ. Сустрэча адбылася пры поўнай зале. Пасол пазнаёміў прысутных са зместам закона аб адносінах дзяржавы да Праваслаўнай царквы, а таксама са зместам палажэння аб выбарах. Прадбачвае яно магчымасць увядзення кандыдатаў на паслоў у Сейм ад нацыянальных меншасцяў. Такую магчымасць дае 69 мандатаў выбіраных з краёвага спіска. Частка тых месц будзе прызначана нацыянальным меншасцям. Пасол У. Цімашэвіч заявіў таксама, што будзе балаціравацца ў надыходзячых выбарах у Сейм, але сваім выбаршчыкам не будзе даваць ніякіх абяцанняў. Сказаў, што пакуль будзе паслом або іншым чынам будзе ўдзельнічаць у палітычным жыцці, заўсёды будзе дапамагаць вырашаць праблемы ў паўночна-ўсходнім рэгіёне, будзе змагацца за пашанаванне праваў нацыянальных меншасцяў, у тым ліку і беларусаў на Беласточчыне.

Прысуджаны штогадовыя прэміі Беластоцкага ваяводы ў галіне культуры. Разглядаліся дасягненні 21 кандыдата. Прэмію атрымалі пяць чалавек і адзін калектыў. Прыемна нам паведаміць, што сярод лаўрэатаў знаходзіцца **Віктар Швед,** аўтар выдадзенага нядаўна паэтычнага зборніка „Мая зялёная Зубровія“.

Вроцлаўскі аддзел Усходняга архіва арганізуе ў верасні 1991 года выстаўку, прысвечаную мартыралогіі вязняў савецкіх турмаў у чэрвені — ліпені 1941 года. Арганізатары выстаўкі звярнуліся з заклікам да ўсіх, хто мае здымкі і дакументы, пазычыць іх для скапіравання. Кантактавацца можна па адрасу: 51-354 Wrocław, ul. Litewska 72/1.

БЫЛА ТАКАЯ ХВІЛІНА РАДАСЦІ

„Стаю на крутым беразе Нараўкі, над паплаўком. Нада мною раскошнае сонца, жаваранкі і белыя воблачкі. Плывуць паволі, амаль не плывуць. І высока, высока!..

У кустах перасвіст салаўёў ды разгублены, ці што, зязюлін сум. На кветках у траве гаспадарліва завіхаюцца пчолы. Лёгкі ветрык прыносіць пах першых пракосаў. І на душы прыемна, светла!"

Так пачынае Янка Целушэцкі свой зборнік „Імгненні". Такой і ёсць яго творчасць, якая поўнасцю вырастае з дзяцінства, да сёння блукаючага недзе па наднараўчанскіх лугах Ляўкова, пераклікаецца з гоманам Белавежскай пушчы, пад песню якой вырастаў аўтар. Сум прамінання і ўспамін мінулага рэхам ціснецца ва ўражлівую душу паэта, складаючыся ў каляровыя, цёплыя абразкі. Так, паэта. Хаця зборнік, за выключэннем некалькіх твораў, утрыманы графічна ў форме прозы, дык з мастацкага боку з'яўляецца ён поўнасцю паэтычным.

Няма патрэбы бліжэйшага знаёмства чытача „Нівы" з Янкам Целушэцкім. З тыднёвікам гэтым звязаны ён ад дзяцінства. Потым працаваў у ім журналістам. Больш чвэрць стагоддзя мінула ад яго дэбюту на „Літаратурнай старонцы". Пачынаў паэтычнымі мініяцюрамі. Потым пісаў паэзію. І ўрэшце паявіўся зборнік, выдадзены на кошт аўтара.

— Найбліжэйшыя мне, як заявіў сам аўтар, — з'яўляюцца лірычныя мініяцюры і апавяданні.

Аднак, калі чытач возьме ў рукі гэты зборнік, сам пераканаецца, што яго аўтар да канца з'яўляецца паэтам. Прыкладна:

„Не хадзіў на спатканні ў сцішэлую пару змяркання.
Біў тады ап'яняючы пах смуродзіны і мацейкі.
Ночы тыя, што сплывалі на разгойданых, пружыністых хвалях, мы праседжвалі да канца.
Мы бачылі пісягі ападаючых зорных сполахаў.

Глядзелі інакш на жыццё, яго прыгажосць і прывабнасць. (...)"

Ці ж гэта не ёсць верш у прозе?

І хаця аўтар у некаторых сваіх мініяцюрах схільны да апісання і змест бярэ верх над формай, дык нават і тады вопіс гэты насычаны мастацкімі формамі, уласцівымі вершу, што сведчыць аб схільнасці аўтара да асацыявання.

Зборнік, нягледзячы на яго невялікі аб'ём, выразна падзяляецца на некалькі частак як тэматычна, так і паводле формы. Знаходзяцца тут і паэтычныя мініяцюры, і вершы, і кароткія апавяданні. У кожнай з гэтых форм Целушэцкі ад пачатку да канца ідзе за голасам сваёй уражлівай душы, уражлівай перад усім на акружаючую прыроду, але тую, якая акружала яго дзяцінства, да якога вяртаецца як да вытокаў свайго паэтычнага „я". Назіраецца тут выразна дваістасць душы аўтара. У штодзённым жыцці Целушэцкі — гэта журналіст і такім знаюць яго чытачы „Нівы" і не толькі. Другое жыццё — гэта свет яго паэтычных летуценняў. Свет казачны, прыгожы, свет, які дбала і з мастацкім пачуццём раскрывае аўтар у сваіх творах. І тут як паэт стараецца быць ён пяўцом прыгажосці. Прыгажосць ён бачыць ва ўсім — у суме, у каханні (нават тым нешчаслівым), у вяртаннях, ва ўспамінах. Гэта і ёсць тое, што спалучае ўсю яго творчасць.

Янка Целушэцкі, як і большасць з пішучых па-беларуску, вырастаў на народнай традыцыі. І таму так часта ў ягонай творчасці паяўляецца жніво, дзявочыя спевы вечарамі, так многа прыроды, якая была селяніну Богам. Аўтар піша:

„...З белага поля вяртаюся дадому пад нізкім адвячоркам, калі так хораша, так чыста на душы пасля працавітага дня. За мной застаюцца прамяністыя мэндлікі снапоў. І песня плыве здалёк, лунае на волі між спеліх ніў: „А ў перапёлачкі ножкі баляць..."

Пачаткам усёй творчасці Я. Целушэцкага ёсць тое, што „была такая хвіліна радасці", як напісаў аўтар у адным са сваіх твораў. А зараз ёсць такая хвіліна радасці, што на творчай паліцы „белавежцаў" паявілася чарговая кніжка.

Міхась Шаховіч

Піражкі з макам

Макотра доўга спала, і яе разбудзілі. Як у той грамадаўскай казцы. Праўда, казка дрэнна скончылася, але і цяпер новыя казачнікі нешта не прыкмячаюць у цёмным тунелі зялёнага святла. І разбудзілі Макотру не яны, а дальні і падазроны рокат, які заспеў сплюхоў у багатырскай фазе каляровых сноў.

З незмаўкальных гукаў, што імкліва ўрэзваліся ў напаўсонныя галовы, макотранцы выпавілі вабнае слоўка „плюралізм". Гіпноз незнаёмца настолькі быў моцны, што вырашылі яны высвятліць нутро гіпнатызёра навукова. Прымянілі гнездавы метад.

— Плю-плюсь-плюнь! — вокамгненна разгадаў загадку наш галоўны тэарэтык Шаман-Шамановіч.

Пан Мацюк — лацініст паглыбіў высновы майстра:

— Плюраліс — гэта значыць, множны... — тлумачыў сутнасць дзіўнай вабноты.

— Ага, многа пляўкоў! — зазяў ад радасці галоўны тэарэтык. — Струмень, вывяржэнне слізі! — зайшоўся творчым экстазам.

Згаладалыя па неймаверным (якое побач), макотранцы сышліся на тым, што дзеля пашырэння сферы ўжытку пляўкоў неабходна пабудаваць цэнтральную плявальню — з сучаснай машынерыяй і гукавымі эфектамі. А пакуль што ліпкую махроту вызвалялі натуральным спосабам. Цалялі з далёкай дыстанцыі і болей блізкай, у спіны і ў вочы, абменьваліся флюкамі і вытрахалі іх адзін другому на сонечныя лысіны. Урэшце, поўныя ўзаемнай агіды да

сябе, залезлі ў свае клеці (штурхаў таямнічы прышэлец) і пачалі пляваць у столь.

Аб'явіўшы плюралізм, макотранцы выходзяць да новых гарызонтаў раз'яднанымі радамі. Падзяліліся на тры лагеры: прыдуркаў, раз'юшанцаў і разявакаў. Прыдуркі робяць выгляд, што нічога не адбылося і, пасынаўшы попелам апляваныя лысіны, малююць на сценах раз'юшанцаў пацыфісцкія лозунгі „Мір з вамі", „Прабачаем і просім прабачэння". Раз'юшанцы, стаўшы (несвядома) на спадчынную класавую пазіцыю, якая заўсёды патрабуе праціўніка і ахвяр, пішуць трыумфатарскія пасланні і палітычныя даносы, выкрываюць агентаў „Х" і нясценных маляроў. Разявакі зашыліся ў густыя карчы і, прытаіўшыся, назіраюць за абставінамі. Яшчэ не ведаюць, якімі колерамі ўквечваць прывітальную браму.

У Макотры жыццё працягваецца.

Сідар Макацёр

НЕ ДАРУЮЦЬ НАШЧАДКІ

Нават не магу лічыцца
беларусам,
Калі матчынаю мовай
пагарджаю,
Калі я паддаўся на спакусу,
Стаў амаль чужым у родным
краі.

Калі прадзедаў гісторыю
забыўся,
Сваіх родных песень не спяваю,
Значыць, ад зямлі кудысьці
адлучыўся,
Значыць, спадчыну сваю
я абкрадаю.

І нашчадкі мне ніколі
не даруюць
За абман, за здраду і калецтва.
Як гніляк, без цеплыні згару я,
Нават жару не пакінуўшы
ў наследства.

ПРАЖЫЎ ТЫ ШМАТ

Пражыў ты шмат, не ганарыся,
А што ты добрае зрабіў,
Каб твае справы засталіся,
Каб кожны помніў і цаніў?!

Каб твае дзеці, ўнукі смела
Уперад з гордасцю ішлі,
Бацькоўскім вопытам умела
Тварылі шчасце на зямлі,

Каб гарады ў садах квітнелі
І на планеце быў спакой,
Да новых зор каб даляцелі, —
Вось запавет жыццёвы мой.

НАШЫ КАРЭННІ

Жыццёвыя нашы карэнні —
У працы, вучобе, натхненні:
Яны прарастаюць вёскамі:
З летняй парой сенакоснаю.

Восенню шчырасцю, спелаю,
Калючаю сцюжаю белаю,
Песнямі задушэўнымі,
Марамі чыстымі, смелымі.

Жаданай сустрэчай,
расстаннем,
Незразуменнем, прызнаннем,
Далёкаю, блізкай дарогаю,
Радасцю, горам, трывогаю.

МАЛАДОСЦЬ

Маладосць — гэта сонца
і хмары,
Гэта вецер і грому удары,
Гэта ўзлёт да вышынь
невядомых,
Шлях у сталасць з бацькоўскага
дому.

Перапоўнена светлаю марай
І імкненнем хутчэй быць
у пары..
У яе недаспаныя ночы
Ды празорліва свецяцца вочы.

Яна мае чароўную сілу,
У нябёсы арліныя крылы,
І на вецер не кідае словы,
І да новых здзяйсненняў гатова.

Віталь Барадзін

(Працяг са стар. 2)

далей. Спасылацца на яе як на справаздачу нельга.

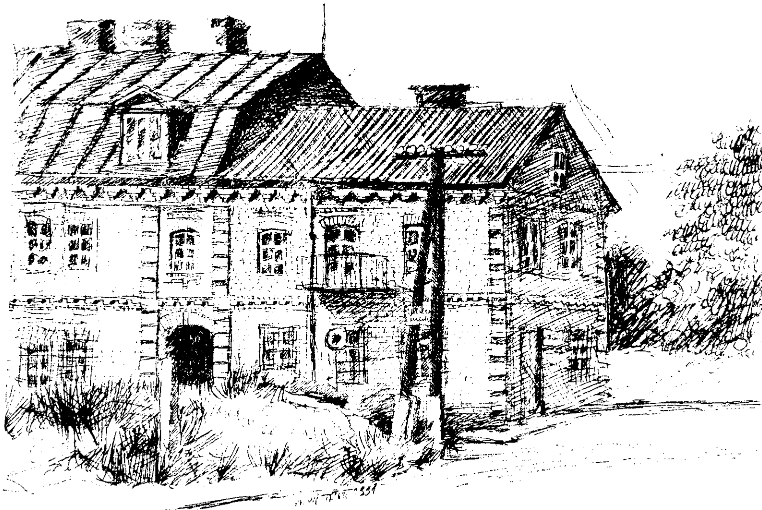
Несумленны з Вас журналіст і ў тым, што дапісваеце ГРК тое, чаго яна не ставіла аб „занападзе навучання беларускай мовы, развале песенных калектываў і гэтак далей і гэтаму падобнае". Уводзіць чытачоў у зман, што Камісія ацэньвае ўзровень дыдактыкі настаўнікаў, калі да яе кампетэнцыі належыць усяго ацэнка супрацоўніцтва з імі. Пазітыўна выказаліся мы аб аматарскім руху (цытата: „дасягнута несустраканага ўзроўню"), але вось „гэтак далей" датычыла, бадай, прапановы прысвячэння аднаго пленума „Ніве" і ацэне кадраў БГКТ. Вас гэта датычыць. Нічога не гаворыцца аб іншых недахопах і прапановах ГРК, якіх было многа.

Фрагмент, прысвечаны пераказу пленарнай дыскусіі аб непрыналежнасці сакратара ГП В. Стахвюка да БГКТ, асветлены неправідлова. Не Валянціна Ласкевіч забіла „самы паражальны гол у вароты В. Стахвюка", а зрабіў гэта ён сам. Несустраканая гэта справа ў сусветнай практыцы грамадскіх арганізацый, каб, сімулюючы прыналежнасць (глядзі „Бел. каляндар БГКТ", 1991), нехта мог дайсці да рангі трэцяй пастаці ў кіраўніцтве. Успамянутая В. Ласкевіч як старшыня Беластоцкага аддзела БГКТ пацвердзіла толькі, што В. Стахвюк не даваў дэкларацыю і не прымаўся ў арганізацыю, а працаўнік Варшаўскага аддзела БГКТ Хведар Галёнка дапоўніў, што ён належаў да БГКТ, але ў 1975 годзе быў скрэслены. Рэакцыя сакратара — адмысловая. Замест прасіць прысутных прабачэння, пачаў выкручвацца загубленнем у аддзеле яго дэкларацыі. Калі не рэалізаваў статутовых заданняў, то ігнараванне аднаго пункта статута неістотнае. Пленум, крыху збянтэжаны, пакінуў вырашэнне пытання на ступені іроніі. Сорам і прэцэдэнт асталіся. Асуджайце вінаватага, а не тых, хто пацвердзіў праўду.

Другая палова артыкула прысвечана (на адходнае!) „безадказнасці і некампетэнтнасці" старшыні ГП А. Баршчэўскага. Ізноў нейкае незразуменне спраў, а можа ігра з пазіцыі партыйнасці. Адказнасць грамадскага старшыні ГП і яго грамадскага члена (Я. Максімюка) за дзейнасць БГКТ аднолькавая, іншая — штатных асоб. Я. Максімюк дагледзеў безадказнасць старшыні, а сам дазволіў выбрацца на гэтую кадэнцыю ў склад ГП, Прэзідыум і нават на сакратара. Як толькі звольнілася лепшае месца — праца ў „Ніве" — адмовіўся ад функцыі і прыналежнасці да Прэзідыума, а зараз і членства ў ГП. Мог зрабіць гэта падчас пленума, калі даконваліся змены падобных яму дзеячоў. Гавораце аб гонары, а самі не ўганаравалі волі часткі сваіх вы-

(Працяг на стар. 7)

Свойскія малюнкі

„Наша Ніва" - працяг

(Працяг са стар. 1)

даннем, сарыентаваным на лапцюжнае сялянства і гэтаму падобнае. Тут элементарная памылка: рэч у тым, што за папулізм у нас лічаць прастоту і непасрэднасць выкладу, незаштампаванасць мовы... За семдзесят гадоў у нас у журналістыцы напрацаваліся нейкія ідыёцкія штампы, стандарты, клішэ... Тады такога не было, „пісалася так, як гаварылася", але ж гаварылася пра рэчы вельмі глыбокія, без скідкі на, як кажаш, „грамадскі статус" свайго чытача...

— Як бы ты прыблізна вызначыў патэнцыяльную колькасць чытачоў такой аднаўленай, „несавецкай", газеты? Ці шмат іх на Беларусі?

— Вельмі шмат. Бо як разумець беларускасць, беларушчыну, свядомасць свайго нацыянальнага лёсу? Для мяне гэта не ёсць нейкі фундаменталізм, нейкі напышлівы монументалізм з нацыянальнымі лозунгамі, з „Жыве Беларусь!" на кожнай паласе... Не, гэта не тое... Я разумею беларускасць як усвядомленую сваю людскасць, чалавечнасць. Людзі засумаваліся па такой простай чалавечнасці, па простай жывой мове, якая да нічога не абавязвае, ну, не б'е па пысе, не ставіць у шыхт... Такіх людзей, калі хочаш ведаць, на Беларусі 10 мільёнаў. Вось на што мы разлічваем...

— Ну, а глянуўшы практычна, з перспектывы рэдактара, які мае пусціць у людзі першы нумар свае газеты: як дайсці да тых чытачоў?

— Калі трактаваць нашу газету як нейкі працяг старой „Нашай нівы" ў плане такой людскасці, аб якой я казаў, то варта таксама прыглядзецца і да вопыту колішніх рэдактараў, што тычыцца кантакту з чытачом. Асноўная карэспандэнцкая база „Нашай нівы" — гэта дописы звыклых чытачоў, неарыентаваных, так сказаць, ні на палітыку, ні на „чарнуху", ні на нешта там яшчэ... Людзі пісалі аб тым, што ім было цікава... Што да распаўсюджвання, дык мы ў савецкі час прызвычаіліся да адной магістральнай лініі: ёсць „Саюздрук" і ён распіхвае газету па кіёсках, арганізуе падпіску. Сёння газета на такім магістральным шляху, бадай, не выжыве... Досвед старой „Нашай нівы" ў распаўсюджванні падказвае нам, што трэба ўлічваць шматлікія формы кальпартажу — і розныя формы падпіскі (без пасрэдніцтва „Саюздруку"), і продаж на вуліцы газетнікамі, і шмат што іншае...

— На чым грунтуеш сваю ўпэўненасць, што рэдакцыя будзе ў змозе выстаяць фінансава, гэта значыць, жыць за кошт распрададзенага накладу?

— Ідэя выдаваць „Нашу ніву" ўзнікла ў нас, гэта значыць, у мяне, Паўла Жука і Алеся Гуркова, недзе год таму. Але тады мы вырашылі, што спачатку трэба арганізавацца, напрацаваць сувязі з друкарнямі, набыць вопыт у распаўсюджванні, словам, арганізаваць штаб людзей. Сталі выдаваць „Свабоду" — газету рэзкага радыкальнага кірунку, палітычную... І вось, гэтая „Свабода" ні разу не была стратнай... Іншая рэч, што сёння такі кірунак як бы бесперспектыўны, ён паволі будзе адыходзіць на задні план. Ёсць патрэба ў такім, я б сказаў, больш памяркоўным выданні...

— Ці гэта значыць, што кідаеце выдаваць „Свабоду"?

— Не, „Свабода" будзе выходзіць і далей, як палітычная газета, якая адлюстроўвае погляд апазіцыі БНФ у Вярхоўным Савеце.

— „Наша ніва", тая колішняя з 1906-15 г.г., зараз у беларускай свядомасці існуе як нейкая нацыянальная святыня, як нешта на п'едэстале, да чаго і падыходзіць боязна, а што казаць пра аднаўленне... Цікава, як ты сам глядзіш на сваю „дзёрзкасць" узнавіць яе, прынамсі выдаваць газету з такім самым назовам? І як глядзяць на гэта іншыя?

— Калі мы хадзілі рэгістраваць газету ў Дзяржкамдрук БССР да старшыні Бутэвіча, ён адмаўляў нас, бо на ягоную думку і на думку Ніла Гілевіча ды іншых асобаў, як сказаў, не варта чапаць святыняў, не варта чапаць помнікаў. Паўлу Жуку прыйшла ў галаву тады цікавая аналогія: вось з акна кабінета старшыні Бутэвіча відаць аднаўлены храм Марыі Магдалены; туды, у тыя абноўленыя сцены прыходзяць зусім іншыя людзі, чымсьці раней, але ж ідэя застаецца той самай. Нешта падобнае з „Нашай нівай", хоць параўнанне са святыняй не зусім тут падыходзіць. Хутчэй за ўсё з аптэкай, якую зараз аднавілі ў Гародні. Сэнс той самы, хоць людзі зараз іншыя. Наконт таго, ці варта аднаўляць „Нашу ніву" ў прынцыпе. Справа ў тым, што яна ўяўляе сабою надзвычай удалую спробу газеты з чыста прафесійнага, журналісцкага пункту погляду. Далей: тыя ідэі, якія выказалі „нашаніўцы", актуальныя і зараз. Усё тое, чаго ім хацелася, сёння яшчэ не дасягнута, не здзейснена. Таму тут, у гэтым плане, працяг зусім натуральны. Калі я гавару аб працягванні, то я гавару з вялікім авансам для сябе. Бо ў плане нашай нацыянальнай свядомасці (трэба разумець: адэкватнай людскасці) мы адкінуты далёка назад у параўнанні з нашымі папярэднікамі, ці, лепш сказаць, адхілены далёка ўбок. Так што, мабыць, мы будзем пакуль што дарастаць да таго стану, у якім былі яны...

— Калі выйдзе першы нумар новай „Нішай нівы"?

— Мяркуем выпусціць яго пад канец мая г.г., якраз пад Міжнародны з'езд беларусістаў... Спачатку, мабыць, газета будзе выходзіць раз у месяц, пакуль не раскруціцца, потым мяркуем перайсці на двухтыднёвік, у канчатковым жа выніку — выдаваць як тыднёвік...

— Што ж, поспеху вам і здароўя. Дзякую за размову.

Размаўляў **Ян Максімюк**

ПОЛЬШЧА ПАДЗЕЛІЦЦА НА РЭГІЁНЫ

Ужо пачалася праца на ўзроўні ўрадавай камісіі над канцэпцыяй будучага адміністрацыйнага кшталту Рэчыпаспалітай. Вядома зараз, што новыя тэрытарыяльна-адміністрацыйныя адзінкі будуць называцца рэгіёнамі, што будзе іх значна менш, чымсьці ваяводстваў, але колькі дакладна і якія будуць іхнія межы — яшчэ не вырашана. „Рэгіяналізацыя" краіны — не механічнае перакройванне карты і арганізацыя новых адміністрацыйных штатаў, але па сутнасці завяршэнне пабудовы новага ўнутранага дзяржаўнага ладу, згоднага з філасофіяй самакіравання. Пабудова гэтага ладу — стварэнне самакіравання на гмінным узроўні — ужо пачалася. Ідзе яна не без цяжкасцяў. Спрэчныя ацэнкі выклікае ўзнікненне так званых раёнаў ды размежаванне кампетэнцый паміж імі і гмінамі. У сферы прапановы застаюцца пакуль што і абсягі кампетэнцый рэгіянальнай улады. Пры самым радыкальным варыянце ў кампетэнцыі цэнтральнага ўрада застануцца справы замежнай палітыкі, скарбовай сістэмы, войска і палітычнай паліцыі. Усё іншае будзе аддадзена рэгіёнам. Магчымыя і больш памяркоўныя варыянты, калі цэнтральная ўлада будзе мець шырэйшае поле дзеяння інтэрвенцыі ў рэгіянальныя справы. Аднак жа нельга не заўважыць, што маем дачыненне з якасна новай (у параўнанні з камуністычнай) канцэпцыяй дзяржавы — дэцэнтралізаваным арганізмам, складзеным з пэўнай колькасці адносна аўтаномных частак. Для эканамічна моцных і стабільных абшараў гэткая рэгіяналізацыя (аўтанамізацыя) будзе несумненным дабрадзействам: не трэба будзе „цягнуць" за сабою і падтрымліваць цывілізацыйна адсталыя рэгіёны — кожны будзе працаваць толькі на сябе. А што для бедных (як, для прыкладу, наша Беласточчына)? Тут, несумненна, добра было б паспадзявацца на дапамогу дзяржавы (якая, згодна з новай філасофіяй, нікому дапамагаць не збіраецца). Шмат вады яшчэ ўцячэ, пакуль зразумеем, што да чаго, і што на нікога, акрамя сябе саміх, спадзявацца нельга...

14 мая, па запрашэнні сябры Краёвай управы БДА Пятра Юшчука (ён жа і старшыня Рады беларускіх арганізацый), у Беластоку пабывалі Юзэф Бажышкоўскі (гданьскі віцэ-ваявода і старшыня камісіі па справах рэгіяналізацыі) ды Лех Мажэўскі (дарадчык прэм'ер-міністра па пытаннях рэгіяналізацыі). Госці знаёміліся з апініяй сяброў Беларускага дэмакратычнага аб'яднання наконт рэгіяналізацыі ў агульнасці і месца беларускага арэалу ў ёй у прыватнасці. Погляд БДА, які прадставіў П. Юшчук, можна рэзюмаваць наступным чынам: беларускі арэал павінен апынуцца ў межах аднаго рэгіёна (такую магчымасць прадбачвае праект камісіі Ю. Бажышкоўскага, у якім выдзелены рэгіён Падляшша з даволі добра праведзенымі гістарычнымі межамі), у рамках рэгіёна ён павінен мець статус нададзенага пэўнай культурнай аўтанамічнасцю субрэгіёна, цэнтральная ўлада павінна мець даволі моцныя кампетэнцыі і ў рэгіянальных справах (каб, для прыкладу, цэнтр меў магчымасць палагоджвання спрэчных праблем паміж рэгіёнам і субрэгіёнам). Гэтыя канцэпцыі сталіся асноваю змястоўнай і сур'ёзнай, хоць і праведзенай у даволі свабодным тоне, размовы сяброў БДА з гасцямі. Абгрунтоўваючы ідэю недзялімасці этнічнага арэалу беларусаў, сябры БДА, акрамя матывацыі культурна-гістарычнага характару, выстаўлялі аргументы і такога тыпу: эканамічная практыка выразна паказвае, што адсталы ў цывілізацыйных адносінах абшар можа паправіць сваё становішча толькі ўласнымі сіламі — раздзел таго абшару на часткі, далучаныя да болей багатых абшараў, не дае пажаданага эфекту „эканамічнага осмасу": ён усё роўна застаецца бедным і эканамічна запозненым. Канцэпцыя БДА, жартам кажучы, наступная: „дайце беларускай нэндзы шанц у гурце". Доктар Лех Мажэўскі адзначыў, што канцэпцыя аўтаномнага рэгіёна як спосабу змагання з бядой і цывілізацыйнай адсталасцю сугучная новаму бачанню дзяржаўнага ладу. Адначасова ён звярнуў увагу, што гэты спосаб не заўсёды эфектыўны: паўднёвыя рэгіёны Італіі далей застаюцца цывілізацыйна і эканамічна адсталымі, нягледзячы на іх даволі шырокую аўтаномію. Праблема матэрыяльнай беднасці, гаварыў ён, з'яўляецца перш за ўсё праблемай цывілізацыйнай, а не нацыянальнай. Юзэф Бажышкоўскі, падкрэсліўшы ролю рэгіяналізацыі ва ўмацаванні гміннага самакіравання, звярнуў увагу, што якраз гмінныя саюзы могуць утвараць у рэгіёне асобныя субрэгіёны (у выпадку беларусаў гэта датычыла б Злучнасці гмінаў Усходняй Беласточчыны „Нарва"). Ён жа, як прадстаўнік этнічнай меншасці кашубаў, паведаміў, што кашубская меншасць не імкнецца займець асобны „свой рэгіён", але хоча мець пэўную аўтаномнасць у вырашэнні сваіх культурных пытанняў (гэтая заява, вядома, знайшла поўнае зразуменне ў сяброў БДА). Якраз абмеркаванне пытанняў, якія ўзнікаюць на польска-кашубскім і польска-беларускім памежжах, ды разгляд магчымых кашубска-беларускіх дачыненняў („уключна з доступам беларусаў да мора") і закончыў гэтую надзвычай істотную сустрэчу. Сябры БДА абавязаліся выкласці свае думкі наконт рэгіяналізацыі на паперы і пераслаць яе ўрадавай камісіі.

Ці задалёка кашубы ад беларусаў? Юзэф Бажышкоўскі з сябрамі БДА ўдакладняюць сваё геапалітычнае становішча.
Фота А. Максімюка.

Ян Максімюк

НАШЫ КАРАНІ

Х. АДРАДЖЭННЕ

Пры дапамозе ахвярных і ўмелых балгарскіх місіянераў ды з кожным годам усё болей прыбываючага свайго, мясцовага духавенства пашырэнне веры Хрыстовай на землях Усходняй Славяншчыны ішло паспяхова. У самым старажытным летапісе „Аповесці мінулых часоў" („Повести временныхъ летъ") чытаем пра князя Уладзіміра-Васіля, што ён „всю землю русьскую крести отъ конца и до конца... повеле рубити (гэта значыць — будаваць з дрэва) церкви и поставляти по местомъ идеже стояху кумиры (інакш — статуі паганскіх багоў)". Аднак было гэтак не ўсюды, бо нават у пазнейшыя часы здараліся выступленні, накіраваныя супраць хрысціянства, як у Растова-Суздальскай зямлі ў 1024 годзе, там мучаніцкую смерць прыняў святы Лявонці, у Вялікім Ноўгарадзе ў 1071 годзе і іншых паўночных і ўсходніх ускраінах Кіеўскай дзяржавы, дзе пераважна жыло неславянскае насельніцтва і куды раней не даходзілі хрысціянізацыйныя місіі.

Зусім інакш было на поўдні і захадзе Кіеўскай Русі і ў незалежнай ад яе Полацкай зямлі. Тут хрысціянства не ўводзілася, а часцей за ўсё адраджалася. Уваскрасала тое, што было пасеяна папярэднікамі, а затым вучнямі і паслядоўнікамі святых Кірылы і Мяфодзія, княгіняй Вольгай і іншымі прапаведнікамі. Таму і няма ў летапісах ці іншых дакументах ніякай чуткі, ні следу пра выступленні супраць хрысціянства ў беларускіх землях крывічоў, радзімічаў ці дрыгавічоў. Не згадваецца таксама паганскіх капішчаў ды ідалаў, а гэта проста таму, што іх да таго часу ўжо не было. Не знаходзім звестак і пра паганскіх жрацоў, бо яны страцілі аўтарытэт, ім мала хто верыў. Вось чаму сярод першых епіскапскіх кафедраў ва ўсходнеславянскіх землях знаходзяцца епіскапіі ў беларускіх Полацку і Тураве. Напрыклад, пра Тураўскую епархію чытаем: „Епископию постави въ Турове въ лето 1005 и придахъ къ ней городы и погосты (асяродкі, дзе князі збіралі даніны з навакольнага насельніцтва) въ послушание и священие и благословение держати себе Туровской епископии Пинескъ (Пінск), Новогородокъ (Навагрудак), Городень (Гродна), Берестье (Брэст), Волковыескъ, Здитовъ, Неблетескъ (Небель), Дубровица, Высочко, Случескъ (Слуцк), Копысь, Ляховъ, Городокъ, Смедяне и поставихъ первого епископа Фому..." З гэтага старажытнага дакумента вынікае, што ўжо тады, у 1005 годзе, хрысціяне, якія жылі на сённяшнім Падляшшы, належалі да Тураўскай епархіі, а іхнім духоўным пастырам быў уладыка Фама.

Як заўважае вядомы даследчык гісторыі Праваслаўнае Царквы А. Карташоў, раней таксама пашыралася манастырскае жыццё, „...манахі былі ў асяроддзі кіеўскіх хрысціянаў і да святога Уладзіміра і... з прыходам з Балгарыі, Афона і Візантыі на Русь новых манахаў-місіянераў, яны выйшлі на свет Божы, аб'ядналіся ў грамадкі, пачалі пасяляцца пры нанава паўстаючых цэрквах". Гэтае сцвярджэнне неабходна аднесці таксама да беларускіх земляў, у іх ліку і да нашага Падляшша.

Мікола Гайдук

Іх папараць-кветка або У амерыканскіх беларусаў

Аня Бартуль.

15. ДРУГІ ДЗЕНЬ СПАДАРЫНІ ВЕРЫ.

— Ці ты маеш намер купляць сваім нейкія падарункі? — спытала ў мяне Вера.

— Уласна кажучы, нічога асаблівага я не планавала.

— Ну, як гэта так? Трэба ж нешта купіць! — запратэставала яна. — Паехалі на рынак, там усё напалавіну танней!

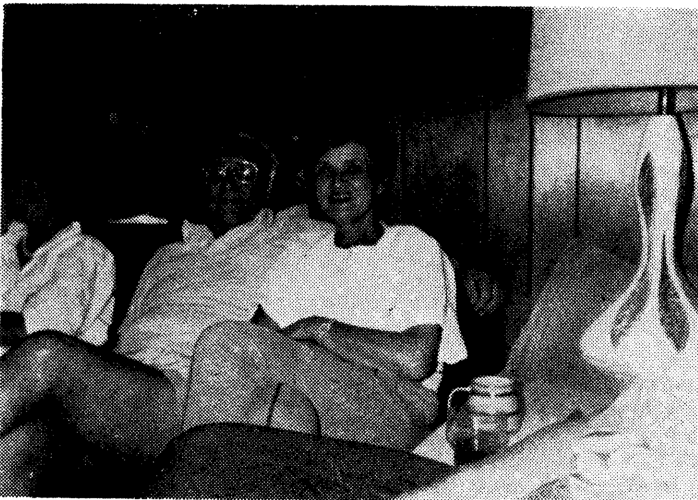
Мы доўга ехалі ад Манхасэта — мо кіламетраў дваццаць, калі не больш. Нарэшце пад'ехалі да велізарнага шматгектаровага пляца. У будцы сядзеў чалавек, які прымаў плату за ўступ на рынак. Вера заплаціла, здаецца, па два долары за асобу. Пакінуўшы самаход на неабсяжным паркінгу, мы ўвайшлі на рынак. Перад намі роўнымі радамі стаялі элегантныя раскладаныя будкі з самымі рознымі таварамі: і абуткам, і вопраткай, і сумкамі, і рознымі дробязямі. Можна было хадзіць і выбіраць цэлымі гадзінамі.

Сярод прадаючых было шмат усходніх тыпаў, жоўтых. „Адкуль яны? — падумалася мне. — Мо з Тайвана, Ганконга?“. Але большасць усё ж такі складалі белыя.

Чым характэрныя рынкі ў Амерыцы? А тым, што тыя самыя тавары, якія ёсць у магазінах, можна купіць намнога танней, бо продаж тут амаль без падаткаў. Мы ўбачылі дзіцячую куртачку, якую перад гэтым Вера мне паказвала ў вялікім магазіне. Там яна каштавала 90 долараў. Я жахнулася. Задорага! А тут за такую ж самую куртачку жанчына ў раскладанай будцы прасіла толькі 55. Я ёй сказала, што калі б яна аддала за пяцьдзесят, я б яе ўзяла. Жанчына адразу згадзілася. Таксама было і з ботамі, і з нейкай драбязой. Усюды ўступалі і выходзіла амаль удвая танней, чым у магазінах.

У гэтым моманце хачу падкрэсліць зычлівасць да пакупнікоў усіх прадаючых. Праўда, тавару было шмат і кожны з іх хацеў бы як мага хутчэй яго пазбыцца. Чуючы, што мы гаворым з Верай па-беларуску, людзі стараліся з намі гаварыць на падобнай мове. Найчасцей гэта была польская або руская мова. Два разы хтось загаварыў па-ўкраінску, а адна жанчына нават па-сербску. Гандлюючых беларусаў мы не сустрэлі. Усе былі вельмі ветлівыя і добрасумленныя ў адносінах да пакупніка. Успамінаецца мне адзін кітаец, які прадаваў розныя кітайскія ўпрыгожанні. Я выбрала сабе кітайскі веер на сцяну залацістага колеру, з блакітнымі кветкамі. Ён да колераў у маёй кватэры якраз падыходзіў. Я ўжо яго купіла, ды нават заплаціла 15 (замест 17) долараў, а кітаец, хаця мог бы іншых ужо і не паказваць, выцягнуў тых веераў штук дзесяць — і кожны іншы — і ўсё яшчэ паказваў свой тавар.

І раптам лінуў дождж. Умомант увесь тавар быў запакаваны ў вялізныя скрыні, палаткі разабраныя, складзеныя, і ўсё было запакавана ў стаячыя побач самаходы. Пляц апусцеў і, калі мы ад'язджалі, у мяне было такое ўражанне, што тут нічога не было, а тое багацце тавараў мне толькі прысніласся.

Сп. Бартулёў на дачы ў сп. Андрусішыных.

Мы вярнуліся дахаты. На шостую гадзіну вечара мы паедзем на работу да Ані. Прасіла маці дапамагчы, бо мае сёння складанага пацыента. Маці наогул ёй памагае ў прыватным кабінеце заўсёды. Усё ж такі, калі б узяць да дапамогі пастаяннага чалавека, трэба было б яму плаціць, а мама дапаможа, дык грошы застануцца ў Ані. Цяпер, калі наз'язджалася гасцей, Вера не надта мае час ездзіць да дачкі ў „офіс“. Тады выручае Антон. Прынамсі хоць прыме тэлефон і пагаворыць з чакаючым пацыентам.

Пакуль Вера будзе Ані патрэбная, яна звоніць у Саўт-Рывер. Дагаварваецца наконт залы, у якой беларусы хочуць арганізаваць канцэрт у фонд БНФу. Мае спяваць Сяржук Сокалаў-Воюш, які прыехаў у Амерыку. Вера дакладна распытвае, колькі што будзе каштаваць, колькі прыдзе на канцэрт людзей, вылічвае, які будзе даход. Трэба зрабіць канцэрт, пакуль яшчэ не выехаў Сяржук, а заспяваў

X Міжнародны фестываль...

(Працяг са стар. 1)

за найлепшы журы прызнала Хор душпастырства праваслаўнай моладзі Святамікалаеўскага сабора з Беластока. У конкурсе хор выканаў *Возведох очи мои, Вечери Твоея тайныя, Христос воскресе, Единородный сыне, Споручнице грешных.* Сярод аматарскіх свецкіх хораў першае месца заняў Камерны хор Capella Musicae Antiquae Orientalis з Познані (у конкурсе заспяваў *Да воскреснет Бог, Боже, Боже мой, Милость мира, Достойно есть, Совет превечный, Хвалите имя Господне, Аллилуя).* Першае месца ў катэгорыі прафесіянальных свецкіх хораў журы прызнала Дзяржаўнаму хору беларускага радыё і тэлебачання з Мінска — у конкурсе хор прадставіў адну з самых багатых праграм: *Придите поклонимся, Блажен муж, Святый Боже, Хвалите имя Господне, Великое славословие, С нами Бог, Ангел вопияше, Богородица Дево радуйся, Буди имя Господне.* Журы прызнала таксама

Журы фестывалю.

Хор душпастырства Беластоцка-Гданьскай епархіі.

бы яшчэ Данчык, ды і „Васілёк“ станцаваў бы...

Аня Бартуль, апрача працы ў стаматалагічнай **паліклініцы,** дзе занята толькі дзесяць дзён у месяц, мае свой „офіс“, дзе працуе тры дні ў тыдні. Бацькі купілі ёй абсталяванне, супер-сучасныя машыны, а рука мамы-дызайнера відаць нават у гэтым кабінеце. З агульнай пачакальні ўваходзім у першы пакой Анінага „офіса“. І зноў кітайшчына! Прыгожыя крэслы, падабраны да іх дыван ружовага пагашанага колеру. На вокнах шторы з кветкамі такога ж колеру; спецыяльна падшпіленыя, яны ствараюць уражанне ўсходняга памяшкання. Наступны пакойчык — гэта Аніна майстэрня, дзе яна робіць пратэзы, каронкі, нават фарфоравыя, і г.д. У трэцім пакойчыку, дзе стаіць не толькі добрае, але і на вока абаяльнае абсталяванне, Аня прымае пацыентаў. Робіць яна ўсё: і лечыць зубы, і ўстаўляе іх, і пломбы розныя, і ўсё. Мы з Верай сядзім у кабінеце недзе да гадзіны восьмай. Быў „складаны“ пацыент, Вера яшчэ прымала тэлефоны, а Аня паспела нам у перапынку паміж пацыентамі зрабіць каву.

Недзе а палове дзевятай вяртаемся ў Манхасэт. Ізноў робім трыццаць кіламетраў, бо Анін кабінет знаходзіцца ад цэнтра Нью-Йорка недзе кіламетраў у шасцідзесяці, яшчэ далей за Манхасэт. Наездзіліся мы сёння! Вера ўжо крыху стомленая. Прапануе ехаць цяпер у рэстаран. „Не хочацца мыць талерак!“ — з лёгкай какетэрыяй заўважае яна, быццам бы сапраўды яна так часта карысталася фарфоравымі талеркамі. Я ўжо адзначала, што Вера ахвотна купляе папяровыя, але не скажу, што абы-якія, мусяць яшчэ яны быць прыгожыя! Ведаю, што сёння Веры проста хацелася пасядзець спакойна і адпачыць ад штодзённай крутні. А можа хацелася мяне звадзіць і ў манхасэцкі рэстаран.

У рэстаране былі адны смажаныя стравы: смажанае мяса, смажаная рыба, смажаная бульба. А мне так хацелася нейкай заліўной рыбкі ці фаршыраванага шчупака, або нават звычайнай гароднінай салаты. Я доўга круціла ў руках меню, але і так выбрала нейкую смажаную рыбу. Узялі, здаецца, яшчэ нейк, супчык і нешта салодкае. Толькі, калі паелі, паехалі дахаты.

У віле Бартулёў было яшчэ пуста. Не вярнуўся з заняткаў Антон, нешта паехаў афармляць і Францішь. Мы ўехалі ў гараж, увайшлі на кухню, адчынілі дзверы на веранду. У хату ўварваўся запах вячэрняга зялёнага Манхасэта. Мы сядзелі яшчэ і гутарылі за круглым Верыным сталом, успаміналі Беласток і Мінск.

Толькі недзе каля адзінаццатай гадзіны вечара заехала Аня. Апошняй пацыенткай у яе кабінеце была яна сама — прыйшоў калега, каб палячыць ёй зуб, а пасля, як і мы, яны павячэралі ў рэстаране. Па дарозе са свайго „офіса“ ў Квінс, раён Нью-Йорка, дзе знаходзіцца дом Ані, яна заўсёды заскаквае да бацькоў.

(Працяг будзе)

АДА ЧАЧУГА

Фота аўтара

Спявае Сяржук Сокалаў-Воюш (у віле сп. Бартулёў).

(Працяг са стар. 4)

баршчыкаў. Мяккі ў вас да грамадскіх абцяжанняў касцяк. Калі я быў сакратаром, давялося мне перажыць пяць старшыняў; заўсёды іх удзел у пасяджэнні, імпрэзе, кантактах з арганізацыямі, „Нівай“ быў дарагі. Арганізацыя працы належала да мяне, адказнасць за яе — таксама. Зараз без дакору магу сказаць, што ніводзін са старшыняў не працаваў з такой грамадскай заангажаванасцю і кампетэнтнасцю, як А. Баршчэўскі. Вучоны і селянін, паэт і трыбун, вузаўскі настаўнік у Варшаве і дзеяч БГКТ у Беластоку — усюды аднолькава шчыры, ахвярны і прыдатны. Вядомая на Беласточчыне постаць і тытан працы, нават для дабра „Нівы“. Але ўзяў на сябе празмерна многа абавязкаў. Ад нас дапамогі мае даволі мала. больш татальнай крытыкі, у першую чаргу за светапогляд і арганізацыйны недагляд. А штатныя? Адзін моўчкі займаецца другараднымі справамі, другі надрабляе язгатам. Напрыклад, Я. Максімюк заўважыў у Баршчэўскім вялікае зло — змену папярэдняга светапогляду. У 1989 годзе патрабаваў ён, як піша, ад партыйных уладаў беларускай аўтаноміі на Беласточчыне, у прэсе атрымаў мянушку „сфрустраванага дацэнта“, а праз паўтара года выступіў з канцэпцыяй прыняцця праграмнай дэкларацыі БГКТ і на тым жа пленуме горача акцэнтаваў заяву аб падтрымцы праекта сеймавага закона аб суадносінах паміж дзяржавай і Праваслаўнай царквою. Аўтар не дагледзеўся, што робіцца ўсё гэта ў акрэсленым часе і для дабра нацыянальнай меншасці або БГКТ. Змяняюцца ўлады, змяняецца царква, мусіць змяняцца і Таварыства.

Закід, пастаўлены старшыні аб набыцці камп'ютэрнага абсталявання для набору „Нівы“ і выдавецтваў Таварыства, проста смешны. Ідэя камп'ютэрызацыі радзілася даўно, была вядома працаўнікам рэдакцыі і зараз фізік Я. Максімюк ставіць філолагу А. Баршчэўскаму вышэй успомнены закід. Праўдападобна, абсталяванне купілі ў Варшаве працаўнікі „Нівы“. А дзе быў фізік?

Апошні абзац артыкула Я. Максімюка абражальны і не ліцуе з годнасцю журналіста нашага прэсавага органа. Таму я не шкадую адыходу з ГП Я. Максімюка і быў бы ўзрадаваны яго адыходам з рэдакцыі „Нівы“. Пустаслоўем аказалася яго ідэя аб супрацоўніцтве ўсіх беларускіх арганізацый у Польшчы. Як член ГП ён мог дамагацца супрацоўніцтва, а зараз трэба прасіць супрацоўніцтва. Ад працаўнікоў рэдакцыі „Нівы“ мы атрымлівалі дапамогу, а вы нам прыпаднеслі капітулянцтва і дэмагогію.

У. Юзвюк

ўзнагароды чатыром найлепшым дырыжорам фестывалю: Віктару Роўду (Дзяржаўны хор беларускага радыё і тэлебачання з Мінска), Лявону Забароўскаму (Камерны хор Capella Musicae Antiquae Orientalis з Познані), а. Юрыю Шурбаку (Capella Russian Male Chorus з ЗША), а. Юрыю Мацкевічу (Хор душпастырства Беластоцка-Гданьскай епархіі).

Сваім зместам і дасканалай арганізацыяй юбілейны выпуск фестывалю царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы паказаў, што імпрэза гэтая дасягнула ўжо сусветнага ўзроўню, узроўню тых міжнародных мерапрыемстваў, якія адбываюцца адно ў цэнтрах буйнага культурнага жыцця. Гайнаўка ж гэткім цэнтрам не з'яўляецца. Тым большая заслуга ў поспеху фестывалю саміх арганізатараў. Застаецца толькі пажадаць наступных такіх юбілеяў.

Аляксандр Максімюк

Фота аўтара

УЗНАГАРОДЖАНЫЯ ХОРЫ

Прыхадскія хоры:

1. Хор душпастырства праваслаўнай моладзі Святамікалаеўскага сабора з Беластока.
2. Хор Святатроіцкага сабора з Гайнаўкі.
   Маладзёжны хор праваслаўнага прыхода св. Тройцы з Гайнаўкі.
3. Мужчынскі хор „Ісон“ Святамікалаеўскага сабора з Беластока.

Аматарскія свецкія хоры:

1. Камерны хор Capella Musicae Antiquae Orientalis з Познані.
2. Capella Russian Male Chorus з ЗША.
3. Мужчынскі камерны хор „Cantilena“ з Вроцлава.

Прафесіянальныя свецкія хоры:

1. Дзяржаўны хор беларускага радыё і тэлебачання з Мінска.
2. Мужчынскі камерны хор „Акафіст“ з Масквы.
   Ансамбль старарускай музыкі „Сірын“ з Масквы.
3. Камерны мешаны хор з Гродна.

Іншыя хоры:

1. Мужчынскі хор Хрысціянскай тэалагічнай акадэміі з Варшавы.
   Хор душпастырства Беластоцка-Гданьскай епархіі.
2. Хор Праваслаўнай мінскай духоўнай семінарыі пры Жыровіцкім манастыры.
   Хор Пачаеўскай лаўры.

НІНА АМЕЛЬЯНЮК

ГУТАРКІ АБ МОВЕ

IV. СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРНАЯ МОВА. ЛЕКСІКАЛОГІЯ.

3. Тыпы пераносу значэнняў.[1])

Перанос назвы аднаго прадмета ці з'явы на другі адбываецца на аснове метафары, метаніміі і сінекдахі.

1. Найбольш пашыраным з'яўляецца перанос назвы ці з'явы аднаго прадмета на другі на аснове метафары. Метафара (грэч. metaphora — перанясенне) — перанос назвы на аснове падабенства:

— формы: *галоўка* (дзіцяці) і *галоўка* (капусты), *іголка* (хвойнага дрэва) і *іголка* (кравецкая), *конь* (жывы) і *конь* (шахматная фігура).

— колеру: *белыя палотны* і *белыя ночы, залатыя рэчы* і *залатое лісце, цёмныя ночы* і *цёмныя думкі,*

— прызначэнне функцыі: *крыло птушкі* і *крыло самалёта, панцыр чарапахі* і *панцыр крэйсера.*

— размяшчэнне часткі, прадмета: *падэшва чаравіка* і *падэшва гары, рукаў паліто* і *рукаў ракі.*

Часта новыя значэнні ўзнікаюць у выніку таго, што назвы прымет ці дзеянняў, уласцівых жывым істотам, пераносяцца на прадметы і з'явы нежывой прыроды, напрыклад, *шэпчуцца людзі* і *шэпчуцца дрэвы, ласкавы чалавек* і *ласкавы вецер* і наадварот, напрыклад, *стальныя нажы* і *стальныя нервы.*

Па ступені вобразнасці метафары падзяляюцца на тры групы:

а) метафары, якія страцілі сваю вобразнасць і ўспрымаюцца сёння як звычайныя назвы (*мёртвыя метафары, сцертыя*). Да такіх метафар адносяцца: *ляціць самалёт, ідзе дождж, ножка стала, прыйшла вясна, стаіць дрэва,*

б) *паэтычныя* метафары, якія сваю вобразнасць набылі ў мове мастацкай літаратуры і захавалі яе да сёння. Усе носьбіты мовы ўспрымаюць іх як пераносныя словы. У слоўніку выступаюць з паметай *перан.*, напрыклад, *бляск*[2] 1. яркае, асляпляльнае святло; водбліск, 2. святло ў вачах як выражэнне ўнутранага стану, 3. *перан.* раскоша, багацце: усё, што ёсць лепшага: глянец на чым-н.: знешняя бліскучасць, знешні глянец. 4. *перан.* пра яркае выяўленне чаго-н. (таленту, розуму),

в) *аўтарскія* (індывідуальна-стылістычныя) метафары не з'яўляюцца агульнамоўнай прыналежнасцю, але выступаюць у канкрэтным творы, у мове акрэсленага аўтара, напрыклад, *рагатаць* (грымець з незвычайнай сілай) — *Бурай неба рагатала.* (Куп.).

2. *Метанімія* (грэч. metonymia — перайменаванне) — перанос назвы з аднаго прадмета на другі на аснове сумежнасці:

а) перанос назвы будынка ці яго часткі, населенага пункта, арганізацыі на людзей, якія там жывуць, працуюць: *прасторная аўдыторыя — уважлівая аўдыторыя, зала* (памяшканне) — *зала слухала,*

б) перанос назвы матэрыялу на выраб з яго: *гіпс* — вапністае рэчыва або хірургічная павязка, *медзь* — метал або грошы,

в) перанос назвы пасудзіны на колькасць рэчыва, якое ў ёй змяшчаецца: *міска* — пасудзіна або колькасць стравы, напрыклад, *з'еў міску супу, плеценая карзінка і карзінка грыбоў,*

г) перанос назвы дзеяння на яго вынік: *набор у спартыўную секцыю працягваецца — у гэтым годзе добры набор.*

д) перанос назвы дзеяння на яго суб'ект: *абарона была даручана вопытным ігракам — абарона пачала памыляцца,*

ж) перанос назвы дзеяння на месца, дзе яно адбываецца: *пераезд у новы горад — пераезд закрыты,*

з) перанос імя ці прозвішча аўтара на яго творы: *на радзіме Янкі Купалы — чытаў Янку Купалу,*

3. *Сінекдаха* (грэч. synekdoche — суаднясенне) — перанос назвы часткі прадмета (асобы) на ўвесь прадмет (асобу): *у сям'і пяць ратоў, у статку сто галоў.*

---

[1] Літаратура: В. П. Красней, Лексіка і фразеалогія беларускай мовы, Мінск 1982, с. 17—28; В. П. Красней, У. М. Лазоўскі, І. М. Шчарбакова, Сучасная беларуская мова. Лексікалогія. Фразеалогія, Мінск 1984, с. 18—20.

[2] Тлумачальны слоўнік беларускай мовы, т. 1. Мінск 1977, с. 390.

КУХОННЫЯ ПАРАДЫ

МАЯНЭЗ

На 20 дэкаў алею трэба ўзяць 1 жаўток, 1/2 — 1 лыжку муштарды, соль, цукар, лімонны сок.

Алей. з якога мы вырашылі зрабіць маянэз, павінен мець хатнюю тэмпературу. Жаўток трэба дакладна аддзяліць ад бялка, сочачы, каб не засталася рэштка бялка, і перамяшаць яго з муштардай. Драўлянай лыжкай або венічкам хутка расціраць, уліваючы туды алей. Некаторыя гаспадыні лічаць, што трэба дадаваць алей па кропельцы. А неабавязкова! Кожная порцыя не мусіць быць меншая за 2—3 лыжкі. Робім маянэз мінут пяць. Збіты, густы соус заправіць па смаку соллю, цукрам і лімонным сокам ці іншым квасам. Можна дадаць да маянэзу некалькі лыжак булёну або смятаны.

МАЯНЭЗНЫ СОУС

На 3 жаўткі трэба ўзяць паўшклянкі алею, 1/4 шклянкі белага сухога віна, 2 лыжкі масла, соль, цукар.

Усе прадукты палажыць у каструльку, пастаўленую ў посуд з кіпячай вадой. Збіваць венічкам або міксерам. Калі атрымаецца густы, пушысты соус, посуд з соусам выняць з гарачай вады і збіваць далей, пакуль соус не астыне. Дадаць па смаку солі і крыху цукру. Калі б соус аказаўся занадта густы, можна развесці яго 2-3 лыжкамі віна.

Падаюць гэты соус да мяса, птушкі або рыбы, але толькі да халодных страў.

ТАТАРСКІ СОУС

На 3 крутыя яйкі трэба ўзяць 1 лыжку муштарды, 1 шклянку алею, 2 зубкі часнаку, лімонны сок ці вінны воцат, 10 дэкаў марынаваных грыбоў, 5 дэкаў кансервіраваных агуркоў, 2 лыжкі пасечанай зялёнай цыбулькі, 1 лыжку сцертага хрэну, соль, цукар.

Крутыя яйкі абабраць, выняць жаўткі. Бялкі дробна пасячы. Жаўткі расцерці драўлянай лыжкай, дадаць муштарду, перамяшаць, расціраць, дадаючы пакрысе алей. Абабраць і дробна пасячы часнок, расцерці яго з соллю, перамяшаць з соусам. Грыбкі і агуркі дробна пасячы. Соус перамяшаць з пасечанымі бялкамі, грыбамі, агуркамі, зялёнай цыбулькай і хрэнам. Дадаць па смаку солі, крыху лімоннага соку або воцату і цукру. Можна выкарыстаць пры гэтым соус з марынаваных грыбоў.

Татарскі соус падаюць да халоднага мяса, рыбы, а таксама да некаторых гарачых страў і печанага мяса.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка! Мне 19 гадоў. Праз месяц буду радзіць. Але нараджэнне дзіцяці не будзе такое радаснае, як я магла спадзявацца.

Мае бацькі вельмі заможныя. Яны валодаюць вялікай фірмай. Здавалася, птушынага малака толькі не хапала мне і... аднаго хлопца. Хлопец працаваў простым рабочым у бацькі. Быў вельмі прыстойны, на шэсць гадоў старэйшы за мяне. Мы пачалі сустракацца. Бацькі былі незадаволеныя, дамагаліся, каб я кінула яго. Тады мы перайшлі ў „падзямелле". Сустракаліся ў лесе, недалёка ад якога, на ўскраіне горада, стаяла наша віла-прыгажуня. Я зацяжарыла. Што было рабіць? Калі я была ўжо ў пятым месяцы, мае бацькі далі згоду на шлюб, зрабілі вяселле. Я ўжо была з вялікім жыватом, калі мы з мужам прыйшлі да сяброўкі. Якраз прыйшла на гэты час да яе ў госці іншая сяброўка, якая хацела пазычыць у яе грошай. Тая пачала аднеквацца, што не мае такіх грошай. Мой муж у пэўным моманце ўступіўся за яе. Маўляў, адкуль яна можа мець такія грошы... Неспадзявана тая сяброўка, якая прыйшла па пазыку, кінулася да майго мужа: „Ты то можаш не мець грошай, бо плаціш аліменты, але яна то напэўна мае!" У мяне ў сярэдзіне ўсё пахаладзела. „Што, што? — кажу, — аліменты? Якія аліменты?" І тут тая дзяўчына ахвоча і з сарказмам расказала мне, што дзяўчына завецца так і так, а жыве ў суседнім раёне горада.

Я без слова выйшла ад гэтай сяброўкі. Мой муж гнаўся за мною, але я села ў таксі і паехала. Хаця быў ужо вечар, я хадзіла ад хаты да хаты па тым пасёлку і шукала дзяўчыну, якой плаціць аліменты мой муж. І, уяві сабе, знайшла яе. Яна мне проста расказала ўсё, як было, і я, можна сказаць, яе зразумела. Не зразумела, аднак, майго мужа. Чаму не сказаў мне аб гэтым? Чаму затаіў гэты факт? Ці ўсё жыццё мае намер ашукваць мяне? Сумная і прыбітая, я вярнулася дахаты і расказала ўсё бацькам. Бацькі без слова ўвайшлі ў спальню, дзе спаў ужо мой муж, які вярнуўся раней за мяне дахаты, і сказалі проста: „Вон! Каб і духу твайго тут не было!" І так я засталася адна. Кахаю яго страшна, але не магла выціснуць з сябе ніводнага слова ў яго абарону. Вельмі пакрыўдзіў ён мяне. Я ж яго кахаю, а бацькі лічаць, што ён ажаніўся са мной толькі дзеля багацця. Скажы, Сэрцайка, як я маю цяпер жыць? Гэта ж ён сустракаўся з той дзяўчынай тады, калі мы ўжо былі разам... І ці добра зрабілі мае бацькі, што пазбавілі мяне мужа?

Віялета

Віялета! Наогул хачу табе сказаць, што багатым людзям заўсёды здаецца, што маюць яны манаполію на шчасце і дыктаванне варункаў. Можа, бацькі твае зарэагавалі надта востра, Можа, тая дзяўчына была яго дзяўчынай перад табою і, пачаўшы сустракацца з табою, ён яшчэ не мог цалкам забыцца пра яе. Так бывае даволі часта і даволі часта такія справы даводзяць да трагедыі. Мне здаецца, што найважнейшая справа гэта яго заангажаванне ў пачуццях да цябе. Мо ўсё ж такі і ты яму падабалася, а не толькі тваё багацце?.. Багатыя дзеўкі таксама бываюць прыгожыя! І калі б з яго боку было таксама каханне да цябе, не варта было б выганяць яго. Усё ж такі прынамсі адно дзіця мела б бацьку. А твае бацькі хочуць загадзя зрабіць і яго сіратою.

Сэрцайка

P.S. Думаю, аднак, што памаленьку да гэткіх неспадзяванак трэба прывыкаць. Во, увядуць закон аб забароне абортаў, тады жаніх і з пяцёркай дзяцей (з іншымі!) будзе да шлюбу ставіцца. Сёння да трыццаткі з „гэткімі справамі" не чакаюць.

ВЕР-НЕ-ВЕР

Астроне! Над раніцай прысніўся мне такі сон. Думаю, што і на гэты раз адкажаш мне правільна. Мы з сябрам увайшлі быццам бы ў піўнушку, каб напіцца піва. Там было шмат людзей. У мяне на галаве была чорная шапка. Але я зняў яе з галавы, выпіў піва і тут раптам людзі пачалі пхацца. Я глянуў: шапкі няма. Людзі ўкралі, ці што? Аднак, праз нейкі момант я ўбачыў, што яна ляжыць на падлозе, узяў яе ў рукі і палажыў на паліцу пад сталом. Калі мы хацелі ўжо выйсці, шапкі-сібіркі не было на паліцы. Я кажу сябру: „Чаму ж ты не трымаў яе ў руцэ?" Раптам зала апусцела. Засталося ў ёй толькі некалькі чалавек. А мой сябра гаворыць, што быццам ляжыць там нейкая карычневая шапка ў клетачку. Кажа, што яна таксама новая і каб яе ўзяў. А я кажу, што я ведаю, чыя гэта шапка, і не буду браць чужую на галаву. Пасля ўсе выйшлі, бо паліцыя разагнала. Ну, і на гэтым я прачнуўся. Цяпер, Астроне, скажы мне, калі ласка, што абазначае, калі сніцца, што згубіш чорную шапку. Ты ж заўсёды адгадваў мне ўсялякія сны!

А. Г.

Астроне! Сніцца мне, што я на вёсцы. Быццам стаю на панадворку ў сваіх бацькоў. Я адна, больш нікога няма, а перада мною стаіць конь. Я да яго гавару нешта, а ён не хоча мяне слухаць, быццам бы загневаўся, нават адвярнуўся. Я падумала, што трэба адыйсці, бо яшчэ ўдарыць.

Эля

А. Г.! Згуба наогул абазначае, што нешта знойдзеш. Але, здаецца, не ў гэтым выпадку. Снілася табе шапка, а яна абазначае далёкую дарогу, і тое, што ты яе згубіў, можа абазначаць, што з падарожжам нешта не выйдзе.

А твой сон, Эля, абазначае, што нешта ў цябе не будзе так, як табе б хацелася. Меў быць поспех, а конь, бачыш, ад цябе адвярнуўся.

Астрон

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Мікола Янчанка

СОНЦА НА АБРУСЕ

На стале ў любой кватэры,
На абед ці на вячэру,
Калі госць да нас заходзіць, —
На абрусе сонца ўсходзіць.

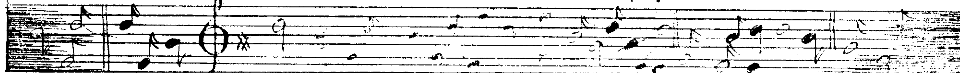
Цуд нібы, ўсе бяром мы
Залатыя лусты-промні
І з павагаю трымаем —
Маем хлеб
І радасць маем.

На паліцах хлеба многа —
І знікае прэч трывога,
З ім утульна, светла ў хаце
І матулі, і дзіцяці.

За духмяны хлеб і здобу
Шчыра ўславім
хлебаробаў,
Хлебапёкаў не забудзем:
„Дзякуй вам за працу,
людзі!"

Светлыя маладыя пальчыкі елак працягнуліся к сонцу.
Фота М. Лукшы.

11 мая адбыўся чарговы Цэнтральны агляд „Беларуская песня '91" для вучняў падставовых школ. На тыдзень-два раней у раёнах адбыліся элімінацыі. На Цэнтральны агляд былі выбраны найлепшыя. Але і тых добрых маладых спевакоў хапіла на пяць гадзін конкурсу, у якім кожны ўдзельнік выканаў па дзве песні.

У конкурсе выступіла каля 200 дзяцей. Было 13 салістаў рознага ўзросту — ад другога да восьмага класа, 4 дуэты, 4 трыо, 9 большых калектываў і два вялікія, больш чым па 50 чалавек, хоры.

Вялікі школьны хор пад кіраўніцтвам настаўніцы музыкі Галіны Наумчук з бельскай школы № 3 выступіў, як і ў папярэднія гады, з новымі, цікавымі дзіцячымі песнямі. Спяваў зладжана, умела. Адчувалася высокая культура выканаўства і шматгадовы ўклад працы. Хор заняў I месца.

Другі хор прывёз са Старога Ляўкова былы настаўнік музыкі Васіль Целушэцкі. І з яго хорам аматары дзіцячых конкурсаў ужо знаёмы. Члены гэтага хору не толькі спяваюць, але і граюць на розных інструментах. І яны выступілі ў конкурсе з поспехам. Занялі другое месца.

Вакальных і інструментальна-вакальных калектываў было дзевяць. Найбольш вядомыя ўжо з іх — „Жучкі" з Бельска, „Беларусачкі" з Дашоў, „Лянок" з Кляшчэляў, дзявочая група з бельскай „тройкі" ды народная група дзяўчат з Гайнаўкі.

Вельмі ўцешыў гледачоў новы калектыў маленькіх дзяўчатак з Кляшчэляў „Крынічанька". Арганізавала і кіруе ім настаўніца Яўгенія Такаюк. Яе „Лянок", які складаецца з дзяўчатак старэйшых класаў, займаў і ў папярэднія гады добрае месца і сёлета добра выступіў.

Як заўсёды, добрае ўражанне зрабілі хлопцы з калектыву бельскай „тройкі" „Жучкі". Яны сталеюць з году ў год, набіраюць сцэнічнага вопыту і, дзякуючы ўмеламу кіраўніцтву апекуна Сяргея Лукашука, хлопцы развіваюць свае таленты.

З прыемнасцю адзначаю шырокі ўдзел маленькіх дзяцей. У катэгорыі I-III класаў выступілі — група „Крынічанька", трыо з Грабаўца, гм. Дубічы-Царкоўныя, дуэт з Чыжоў і трое салістаў. І ўсе трымаліся на сцэне па-геройску.

Апошні раз удзельнічалі ў конкурсе для дзяцей салісткі калектыву „Беларусачкі". Яны ўжо канчаюць сёлета восьмы клас і на развітанне заспявалі ў трыо. Спяваюць яны ўжо даўно, галасы добрыя, і не было вялікіх цяжкасцей для іх выспяваць першае месца.

Добра выступілі і салісты. Асабліва спадабалася ўсім Марта Драль з Васількова, што каля Беластока. У яе добры голас, адчуваецца музыкальнасць і яна робіць агульнае вельмі прыемнае ўражанне. Марта Драль заваявала I месца сярод салістаў і атрымала ўзнагароду прыватнай беластоцкай фірмы **„Эльвімекс"**. Узнагароду гэтай жа фірмы атрымаў дуэт — Аркадзь Якімюк і Юля Карзуновіч з Чыжоў. Гэтая пара — вучні III і IV класаў, вельмі ж спадабаліся гледачам і ў дуэце і ў сольных выступленнях.

Наогул усе ўдзельнікі былі добра падрыхтаваны. Горш было з рэпертуарам. Калі ў нас паявіцца нейкая новая прыгожая дзіцячая песенька, а гэта не так часта здараецца, дык за яе хапаюцца ўсе. Так здарылася з сімпатычнай песенькай пра мышку і кошку, якую мы пачулі ў час конкурсу разоў з пяць. Дзяўчаткі з Орлі заспявалі песню „Бацькаўшчына", не мелі акампаніятара і збіліся з танацыі. Аказалася, што кампазітар гэтай песні Валянціна Сярых была членам журы гэтага конкурсу. Яна запрапанавала дзяўчаткам свой акампанемент і на канцэрце лаўрэатаў яны выступілі з кампазітарам у ролі акампаніятара. Старшынёй журы быў госць з Мінска — мастацкі кіраўнік і дырыжор Дзяржаўнага хору імя Цітовіча — Міхась Дрынеўскі. І ён, і кампазітар Валянціна Сярых дзівавалася багаццю ў нас маладых талентаў, а парывістая характарам Валянціна гатова была адразу прыступіць да працы з такімі здольнымі малышамі. Застаецца толькі мець надзею, што нам удасца выкарыстаць ахвоту спецыялістаў з Беларусі дапамагаць нашаму мастацкаму руху.

Добра спявалі дзеці з Гайнаўкі, і ў дзявочай групе, якую прывезла настаўніца Ірына Лукашук, і салістка Ася Масайла з Гайнаўскай школы № 2.

Асабліва хачу адзначыць удзел у конкурсе дзяўчатак з Беластока, дзе няма навучання беларускай мовы. Эва Ласкевіч, Ліза Сахарчук і Кася Санік самастойна падрыхтаваліся і выступілі ў конкурсе.

Конкурс закончыўся канцэртам лаўрэатаў, рэжысёрам якога быў адданы музыцы і дзецям настаўнік і дырэктар Бельскага дома культуры Сяргей Лукашук.

Вынікі конкурсу — у наступным нумары „Зоркі".

Яніна Чэрнякевіч

Авяр'ян Дзеружынскі

ЛЯНОТА І АХВОТА

Мне паспаць
Яшчэ ахвота,
Прычапілася
Лянота
Да мяне
На ложку.
— Паляжы ты
Трошку, —
Шэпча мне на вуха.

Я ж яе
Не слухаў,
Прэч прагнаў
І — на зарадку...

Кнігі складзеныя
Ўпарадку.

Не звінеў яшчэ
Званок,
Я прыбег ужо
На ўрок.
Стаў настаўнік наш
Тлумачыць,
Тут Лянота,
Не іначай,
Да мяне
Прыстала зноў,
Прывяла нямала
Сноў.

Прычапіўся
Пазяхай,
Ціха кажа:
— Пазяхай.
Я крыху
І задрамаў,
Але сон мяне
Не ўзяў,
Я прагнаў
Сваю дрымоту,
Пазяхая
І Ляноту.

Добра чуў
І добра бачыў,
Як настаўнік
Растлумачыў
Вельмі цяжкую
Задачу.
Я рашу яе
З ахвотай.
Не прычэпіцца
Лянота.

Малюнкі школьнікаў

Малюнак да казкі „Залатая с якера". Томэк Федарук, IV клас, школа ў Храбалах.

Легенды і паданні

ЧАМУ ВЕРАБЕЙ СКАЧА АДРАЗУ ДЗВЮМА ЛАПКАМІ І ЧАМУ Ў САВЫ РОЗНАЕ ПЕР'Е

Праштрафіўся верабей. Усе птушкі пагналіся за ім і загналі ў дупло. Але той быў такі хітры, што выбраў дзірку ў дупле якраз па сабе: большы за яго не ўлезе, а меншы калі ўлезе — ён яго выкіне. Вырашылі брацьуяго, як моцную крэпасць, на змор. Чакалі, аж настала ноч і ўсе захацелі спаць. Каго пакінуць на варце? Ясна каго, саву. Яна ўначы не спіць. Але сава была ў той час голая, як абшчыпаная курыца. Ну, і паставіла сваю ўмову:

— Усе ў пер'ях, то чаму я маю голая хадзіць? Скідайцеся па перыйку.

Усе скінуліся. Адзін пер'е шэрае даў, другі — рудае, трэці — белае ці карычневае. Стала сава, як і ўсе, толькі што пер'е дужа markednae рознае. Сядзела яна ўсю ноч, сядзела. А раніцай птушкі заспалі, і яна, начная істота, пачала куняць. Верабей вылез і ўцёк...

Урэшце яго ўсё ж спаймалі. І ў знак пакарання звязалі ногі. Цяпер скача ён дзвюма. А птушкі, як толькі ўбачаць саву, адразу кожная з іх сваё пяро дзярэ з яе. З гвалтам:

— Аддай мае перайкі, бо няма чаго было браць, калі ўсцерагчы не магла!

Вершы Віктара Шведа

ХАЧУ СОН УБАЧЫЦЬ

Перад сном у хаце
Маленечкі Віця
Просіць сваю маці:
— Святла не гасіце!

— Пры святле, сыночак,
І спачын сабачы.
— Мама, хачу ўночы
Добра сон убачыць.

СПАЎ Я ВЕЛЬМІ ХУТКА

Прачнуўся сынок
Па паўднёвай дрымоце.
— Ты ад поту прамок,
Даражэнькі мой коцік.

На каленах прысеў
У матулі ціхутка
І сказаў: — Так спацеў,
Бо я спаў вельмі хутка.

Беларускія гульні

МУРАШАЧКА

Апісанне гульні: на пляцоўцы дзеці рысуюць на зямлі круг, які называюць маткаю. Каб круг бачыць здалёк, у яго кладуць шапку або які-небудзь прадмет. У іншым месцы дзеці становяцца або садзяцца так, каб утварыць круг. Па лічылцы:

Мурашачка, букашачка,
Няверная кукушачка.
Заяц, месяц, дзе быў?
— У лесе.
— А што рабіў?
— Сена касіў.
— Чым жа накрыў?
— Скавародкаю.
— Хто ўкраў?
— Турнас —

дзеці выбіраюць Турнаса і разбягаюцца. Той, хто стаў Турнасам, ловіць іх. Каго ён зловіць, той памагае лавіць астатніх. Нейкі час можна адпачыць, калі схавацца ў круг, але затрымлівацца там нельга. Як толькі ўсе дзеці будуць злоўлены Турнасам і яго памочнікамі, гульню паўтараюць спачатку.

Правілы гульні: уцякаючы ад лаўца, дзеці могуць схавацца ў круг і адпачыць там; злоўлены ігрок дапамагае лавіць астатніх.

Пазнавай свае веды

РАБІННІК

Рабіннік — птушка сям'і драздовых, атрада вераб'інападобных. Пашыраны ў Еўразіі. На Беларусі шматлікі пералётны, пралётны і часткова зімуючы від.

Рабіннік насяляе ўзлескі лісцевых, мяшаных і хваёвых лясоў, рэдкалессі, даліны рэк, паркі, вялікія сады. Корміцца насякомымі, іх лічынкамі, чарвякамі, дробнымі малюскамі, зрэдку жабянятамі, восенню і зімой ягадамі.

Даўжыня цела рабінніка — каля 25 см, маса 87 — 103 г. Апярэнне галавы, шыі, часткі спіны і падхвосця — попельнашэрае. Спіна, плечы і частка крыла каштанавыя. Горла вохрыстае, з падоўжнымі чорнымі палосамі. Валляк і грудзі — рыжавата-вохрыстыя з чарнаватымі стракацінамі, накіраванымі верхавінай уніз. Брушка і падпаха — белыя. Хвост і крылы — чарнавата-бурыя. Дзюба цёмна-бурая, з жоўтай асновай, ногі чорныя.

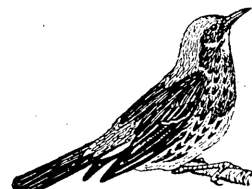
Большасць рабіннікаў прылятае ў канцы красавіка. Песня рабінніка грубая, з скрыпучых, траскучых і флейтавых гукаў і шчэбету.

Рабіннік — вельмі мітуслівая і крыклівая птушка. Крык — „чак-чак-чак", пры небяспецы — траскучае „ра-ра-ра".

Рабіннік селіцца парамі або калоніямі да 30 пар і больш. Гняздо будуе звычайна ў разваліне ствала дрэва, радзей на бакавых галінах, на вышыні ад 2 да 14 метраў (адзначаны выпадкі гнездавання на платах і зямлі), масіўнае, паўшарападобнае, з сцяблоў травы, карэньчыкаў, лісця, змацаваных глебай або ілам. Высцілка гнязда рабінніка — з дробных сцяблоў і былінак.

Першая кладка яек — у канцы красавіка-маі, другая — у канцы чэрвеня-ліпені, па 4—7, светла- або блакітна-зялёных, з карычневымі плямінкамі. Яйкі наседжваюцца 10-11 сутак. Птушаняты рабінніка пакідаюць гняздо праз 10-11 сутак не здольнымі лятаць.

Рабіннік адлятае ў кастрычніку, зімуе ў Цэнтральнай і Паўднёвай Еўропе.

Рабіннік.

Вершы аб роднай мове

ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ:

... Ці мне жыць на свеце, ці мне куды дзецца?
Ой, Божа мой, Божа, нашто ж я радзіўся?!
Ой, нашто ж мне дана тая мая мова,
Як я не ўмею сказаць тое слова,
Каб яго пачулі, каб яго пазналі,
Каб яго то слова, ды праўдай назвалі;
Каб і разышлося то слова па свеце,
Як праменні сонца цёплага у леце;
Каб на тое слова ды людцы зрадзелі
Так, як тыя дзеткі на святой нядзелі;
Каб жа тое слова ды людцоў з'яднала,
Каб на тое слова ворагаў не стала;
Каб людцы прызналі братоў ды братамі —
Дзяліліся б доляй і хлеба шматамі.
А без таго слова я — нямы калека!..

КАРУСЬ КАГАНЕЦ

... Ой, гора жа, гора над намі,
А ўсяму вінаваты самі,
Бо мову прыродную мы забываем,
Апратку, звычай на чужы мяняем.
Гэй, да схамянемась,
Ды са сну прачнемась!
Згоду ўраім,
Што е злога — паправім!..

ЛЕАНІД ДАЙНЕКА:

На радзіму прыехаць, дзе лясы не заснулі
І шумяць і пяюць і вясной і зімой.
Цябе з цёплай усмешкай сустрэнуць бабулі,
Скажа кожная з іх:
— Салавейка ты мой...

Як лясныя пажары, ішлі чужаніцы.
Кожны колас у полі абмыўся крывёй,
Ды жыло і ў барах, і ў сцюдзёных крыніцах,
Нібы сонца прамень:
— Салавейка ты мой...

Той народ не памрэ, у вяках не растане,
Той народ будзе крочыць хадой маладой,
У каго апроч слоў „барацьба" і „змаганне"
Ёсць такія вось словы:
— Салавейка ты мой...

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok, ul. Suraska 1, „Зорка".

TV TELEWIZJA WARSZAWA

PIĄTEK, 7.06.1991 r.
PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry"
8.50 Wiadomości poranne
9.00 IV Pielgrzymka Papieża — Msza św. z Homilią (Włocławek)
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Było sobie życie" — „Hormony" — serial anim. prod. franc.
12.30 Sylwetki historyczne — Batory i Jagiellonka
13.00 Genetyka współczesna — Walka z rakiem
13.30 Galerie świata: „Ermitaż"
14.00 Agroszkoła
14.35 Polskie drzewa
14.55 Cisza i dźwięk (17)
15.20 IV Pielgrzymka Papieża — Msza św. z Homilią (Płock)
17.45 Teleexpress
17.55 „Raport" — Indie
18.20 „Chłopi" — serial TP
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 Międzynarodowe zawody jeździeckie — Sopot '91
20.25 IV Pielgrzymka Papieża — Nabożeństwo czerwcowe (Płock)
21.30 „Sprawy rodzinne" (5) — serial prod. włoskiej
23.00 Siódmy dzień Pielgrzymki Papieża
23.15 Wiadomości wieczorne
23.25 Grażyna Barszczewska w programie „Kobieta — Aha!"
24.00 Weekend w „Jedynce"
0.10 BBC — TV Europe

PROGRAM II

7.55 Powitanie
8.00 CNN — Headline News
8.10 Język niemiecki (12)
8.40 „Inspektor Gadget" — serial franc.-amer.
9.05 J. angielski dla dzieci
9.10 „Santa Barbara" — serial USA
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV śniadaniowej
16.45 Powitanie
17.00 „Przychodnia wszelkich dolegliwości" — serial austral.
18.00—21.30 Programy regionalne
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 Studio KBWE
22.40 „Panu ja śpiewać będę" — recital Ewy Błoch
23.00 „Lekarze bez fartuchów" — serial ang.
23.50 CNN — Headline News

SOBOTA, 8.06.1991 r.
PROGRAM I

7.00 „W sobotę rano"
7.45 „Tydzień na działce"
8.15 „Piłkarska kadra czeka"
8.35 „Ziarno" — pr. Red. Katolickiej
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „5—10—15" — pr. dla dzieci i młodzieży
10.00 J. angielski dla dzieci
10.05 IV Pielgrzymka Papieża — Spotkanie w Zamku Królewskim w Warszawie z władzami RP
11.40 IV Pielgrzymka Papieża — Te Deum w Bazylice Archidiecezjalnej w Warszawie
13.00 TV Koncert Życzeń
13.30 „Z Polski rodem"
14.00 Walt Disney przedstawia — „Kacze opowieści"
15.15 „Szkoła pod żaglami"
15.40 Msza św. i otwarcie II Synodu Plenarnego w Bazylice Najświętszego Serca Jezusowego (Warszawa)
18.00 Teleexpress
18.20 „Butik"
18.50 „Z kamerą wśród zwierząt"
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.00 „Niezupełnie późna jesień" — pr. poetycko-muz.
20.40 IV Pielgrzymka Papieża — Spotkanie ze światem kultury w Teatrze Wielkim w Warszawie
21.45 „Inni ludzie"
22.15 Sportowa sobota
22.45 8 Dzień Pielgrzymki Papieża
23.00 Wiadomości wieczorne
23.20 „Orka" — film USA

PROGRAM II

7.25 „Kaliber '91"
7.55 Powitanie
8.00 CNN — Headline News
8.10 „Kapitan Planeta i Planetarianie" — serial anim. USA
8.35 Mag. TV śniadaniowej
9.15 Duet białych clownów z Kijowa w Teatrze STU
9.40 Mag. TV śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV śniadaniowej
10.40 „Sekretny dziennik Adriana Mole'a — lat 13 i 3/4" — serial ang.
11.05 „Tacy sami" — pr. w języku migowym
11.25 Klub „Yuppies" oraz film z serii: „Przygody Supermana"
12.40 „Santa Barbara"
14.10 „Camerata 2"
14.40 „Ze wszystkich stron" — magazyn reporterów
15.10 Program dnia
15.15 „Morze Martwe — rajskie odludzie" (cz. 2)
15.45 „Klub profesora Tutki" — serial TP
16.10 „Dookoła świata" — „Przez Ziemię Ognistą"
16.40 „Jan Lechoń"
17.00 „Studio Tajemnic"
17.30 Wzrockowa lista przebojów Marka Niedźwieckiego
18.00 Program lokalny
18.30 Wielka gra
19.30 Galeria 38 milionów
20.00 „Długa droga do domu" — film fab. prod. ang.
21.15 „Pomóc szczęściu" — Piotr Siwkiewicz
21.30 Panorama dnia
21.45 „Stary człowiek i morze" — film fab. prod. USA
23.20 CNN — Headline News

NIEDZIELA, 9.06.1991 r.
PROGRAM I

7.00 „Witamy o siódmej"
7.30 „Kraj za miastem"
7.55 „Po gospodarsku"
8.10 „Od niedzieli do niedzieli"
8.55 Program dnia
9.00 Teleranek oraz film z serii: „Kamienna tajemnica"
10.20 J. angielski dla dzieci
10.25 IV Pielgrzymka Papieża — Msza św. z Homilią (Agrykola — Warszawa)
13.00 Teatr dla dzieci: H. Lofting — „Niezwykłe przygody doktora Dolittle i jego przyjaciół" (cz. 1)
13.55 Magazyn „Morze"
14.15 TV Koncert Życzeń
14.45 „Śpiewać każdy może" — prezentacje piosenkarzy amatorów.
15.25 Z archiwum Teatru TV: K. Glejllerup — „Młyn na wzgórzu"
16.55 „Telewizjer"
17.15 Teleexpress
17.40 IV Pielgrzymka Papieża — Ceremonia pożegnania na lotnisku Okęcie w Warszawie
18.15 Studio Sport
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.05 „Drzewo pachnące imbirem" (4 — ost.) — serial ang.
21.05 „7 dni — świat"
21.35 Sportowa niedziela
22.05 9 Dzień Pielgrzymki Papieża
22.20 Wiadomości wieczorne
22.30 Circom Regionale prezentuje

PROGRAM II

8.15 „Przegląd tygodnia" (dla niesłyszących)
8.50 Film dla niesłyszących: „Drzewo pachnące imbirem" (4 — ost.)
9.50 Program dnia
10.00 CNN — Headline News
10.10 „Jutro poniedziałek"
10.30 Program lokalny
11.00 „Czar starej płyty"
11.20 „Wspólnota w kulturze"
11.50 „Seans filmowy"
12.30 XI Łódzkie Spotkania Baletowe"
12.50 Gość „Dwójki"
13.00 PKF
13.10 Sto pytań do...
13.50 Magazyn przechodnia
14.00 „Powrót Johnny'ego" (cz. 2) — film niem.
15.00 „Terra X: Audiencja u królowej Saby" — film dok. prod. niem.
15.45 Modlitewne Spotkania Ekumeniczne w Kościele Ewangelicko-Augsburskim p.w. Św. Trójcy w Warszawie
16.30 Godzina z Jerzym Zelnikiem
17.25 Program dnia
17.30 „Bliżej świata"
18.30 „Za chwilę dalszy ciąg programu"
19.00 „Wydarzenie tygodnia"
19.30 Galeria „2"
20.00 Przeboje Bogusława Kaczyńskiego
21.00 Wrocław na antenie „2"
21.30 Panorama dnia
21.45 „Miłość matki" (2) — serial ang.
22.35 Teatr STU przedstawia — Wieczór z Ałoszą Adwiejewem
23.35 CNN — Headline News

PONIEDZIAŁEK, 10.06.1991 r.
PROGRAM I

13.25 Aktualności telegazety
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 Cisza i dźwięk (18)
15.05 Telewizja Edukacyjna zaprasza
15.30 Szkoła inna — Wszystkie dzieci specjalnej troski
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top"
16.20 „Luz"
17.15 Teleexpress
17.35 Encyklopedia II wojny światowej
18.00 „10 minut"
18.10 „Kupić, nie kupić"
18.30 „Alf" (12) — serial
18.55 „Świat w oczach Lema"
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 Teatr TV: K. Karabasz — „W naszym domu"
21.30 Pr. publ.: „Petenci"
21.55 Recital zespołu „White Heart"
22.30 Wiadomości wieczorne
22.45 „Pół wieku później" — film dok.
23.25 BBC — TV Europe

PROGRAM II

16.45 Powitanie
17.00 „Czas akademicki"
17.30 „Kusza" — serial USA
18.00 Programy lokalne
18.30 Przegląd Kronik
19.00 „Ojczyzna — polszczyzna"
19.15 Zapraszamy do „2"
19.30 Roman Lasocki przedstawia — Jakub Trawkowski (wiolonczela)
20.00 Publicystyka
20.30 Film dokum.
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Wszystkim, których kochałem" (6) — serial USA
22.50 „Rozmowy o cierpieniu"
23.05 CNN — Headline News

WTOREK, 11.06.1991 r.
PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole"
9.35 „Denver — ostatni dinozaur" — serial franc.-amer.
10.00 J. angielski dla dzieci
10.05 Magazyn kulinarny
10.30 „Smutne radości" — film fab. prod. czech.
11.25 „Giełda pracy — giełda szans"
11.45 Aktualności telegazety
12.00 „Wokół nas"
12.30 „W Europie nowożytnej"
13.00 Chemia
13.30 Bracia Niemojewscy
14.05 Agroszkoła
14.35 „Sezam"
15.05 „Jedwabny szlak" (30 — ost.) — serial dok. jap.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top"
16.20 „Tik-Tak"
16.50 „Przygody Misia Ruxpina" — ang. serial anim.
17.15 Teleexpress
17.35 „Laboratorium" — Ból
18.00 „10 minut"
18.10 „Boże, zbaw Rosję" — historia ostatniego cara i jego rodziny" — film dok.
18.40 W Sejmie i Senacie
19.00 Skarbonka Jacka Kuronia
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Rozmowy o miłości" — pol. film fab.
21.35 „Listy o gospodarce"
22.05 „Telemuzak"
22.45 Wiadomości wieczorne
23.00 „Rozmowy intymne"
23.25 BBC — TV Europe

PROGRAM II

8.00 CNN — Headline News
8.10 J. niemiecki (13)
8.40 „Santa Barbara"
9.25 Mag. TV śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
16.45 Powitanie
17.00 „Nova" (4) — serial dok. USA
18.00 Program lokalny
18.30 Modlitwa wieczorna
18.50 Publicystyka kulturalna
19.30 „Schwabisch Hall semper in altum" — niem. film dok.
20.00 „Non stop kolor"
21.00 Wywiady I. Dziedzic
21.20 Magazyn przechodnia
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
22.00 „Niedaleko Warszawy" — dramat sensac. prod. pol.
23.50 CNN — Headline News

ŚRODA, 12.06.1991 r.
PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole"
9.35 „Denver — ostatni dinozaur" — serial fr.-amer.
10.00 J. angielski dla dzieci
10.05 „Przyjemne z pożytecznym"
10.30 „Dynastia" — serial USA
11.55 Aktualności telegazety
12.00 Opowieści księżniczki Lilavati
12.15 „Przygody kapitana Nemo"
12.30 „Terra X: Klątwa Faraona" — serial dok. RFN
12.45 „Terra X: Audiencja u królowej Saby" — serial dok. RFN
13.15 „Klekoczące pomniki" — film dok. prod. czech.
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 Ekonomika dla rolnika
14.45 Chemia bez tajemnic
15.05 „Rośliny drapieżne" — film dok. czech.
15.30 Uniwersytet Nauczyc.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top"
16.20 „Jeden rok w pewnej szkole" — serial czech. (20)
16.45 „Sami o sobie"
17.15 Teleexpress
17.35 „System"
18.00 „10 minut"
18.10 Klinika zdrowego człowieka
18.30 Jakim prawem — Dyskryminacja
19.00 Welcome to Poland
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Dynastia" — serial
20.55 Program rozrywkowy
22.25 „60/90" — magazyn
22.55 Wiadomości wieczorne
23.10 Rozmowy w „Res Publice"
23.40 BBC — TV Europe

PROGRAM II

8.00 CNN — Headline News
8.10 Język niemiecki (14)
8.40 „Czterdziestolatek" (19)
9.40 Mag. TV śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
16.45 Powitanie
17.00 „Zmiennicy" (15 — ost.)
18.00 Program lokalny
18.30 „M.A.S.H." — serial USA
19.00 „Rebusy" — teleturniej
19.30 Koncert Łódzkiej Orkiestry Kameralnej
20.00 „Co czytać?"
20.45 „Ostatnia karta" — Jan Skała
21.30 Panorama dnia
21.45 „W labiryncie" — serial TP
22.15 Sport
22.30 „Telewizja nocą"
23.15 „Stan krytyczny"
23.45 CNN — Headline News

CZWARTEK, 13.06.199 r.
PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole"
9.35 „Denver — ostatni dinozaur" — serial franc.-amer.
10.00 J. angielski dla dzieci
10.05 „Po sześćdziesiątce" — pr. dla wszystkich
10.25 „Bergerac" (3) — serial krym. prod. ang.
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Ptaki i gryzonie" — serial dok. USA
12.30 „Piękno Baroku"
13.00 Fizyka
13.30 Cisza i dźwięk (19)
14.05 Agroszkoła
14.35 „Ziemia — nasza planeta" — „Himalaje"
15.05 „Bogowie Orientu" — „Panteon hinduski" — film dok. prod. belg.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top"
16.20 „Kwant" oraz film z serii: „Powiedz mi, dlaczego?"
17.15 Teleexpress
17.30 „Prawo prawa"
17.45 „Podróże na Kresy" — Tarnopol
18.10 Film dok.
18.50 Magazyn Katolicki
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Bergerac" — serial ang.
21.00 „Pegaz"
21.30 Program public.
22.30 Wiadomości wieczorne
22.45 BBC — TV Europe

PROGRAM II

8.00 CNN — Headline News
8.10 Język niemiecki (15)
8.40 „W labiryncie"
9.10 Mag. TV śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
16.45 Powitanie
17.00 Teleklinika dr. Anatolija Kaszpirowskiego
17.30 Magazyn ekologiczny
18.00 Program lokalny
18.30 „Cudowne lata" (powt.)
19.00 Magazyn „102" — Adrianna Biedrzyńska
19.30 „Twarze" — film dok.
20.00 Studio Sport
21.00 Ekspres reporterów
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
22.00 Studio Teatralne „Dwójki": V. Havel — „Wernisaż"
22.45 Publicystyka kultur.
23.15 CNN — Headline News

СЛУХАЙЦЕ БЕЛАСТОЦКАЕ РАДЫЁ!

На ультракароткіх хвалях (УКХ — 72,8 Мгц у Беластоку і 72,68 Мгц у Сувалках) — штодзень ад гадз. 5.30.

Перадачы на беларускай мове:

— „Пад знакам Пагоні" — штодзень у 8.50 і 18.45.
— „Духоўныя сустрэчы" — у суботу ў 8.50.
— „Перад выхадам у царкву" — у нядзелю ў 8.30.
— „Беларускі радыёчасопіс" — у нядзелю ў 8.45
— „Для школы і для дому" — у сераду ў 8.50 і 18.45.
— Беларускі канцэрт пажаданняў (платны) — у суботу ў 18.45.

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

ОЙ, У САДОЧКУ ЦВІЛА ЛІЛЕЯ
(народная)

Ой, у садочку цвіла лілея,
Дажала жыта старшая жнея,
Збор жыта, збор!

Па нашым полі беглі лябёдкі,
Дажалі жыта красны малодкі,
Збор жыта, збор!

Па нашым полі беглі ягняты,
Дажалі жыта красны дзяўчаты.
Збор жыта, збор!

А наш вяночак не па такому
Кожны каласочак па залатому.
Збор жыта, збор!

Каб мы здаровы жытка спажывалі
I год шчаслівы зноў дачакалі.
Збор жыта, збор!

Засцілай маці, сталы і лавы,
Бо да цябе йдзе госць небывалы.
Збор жыта, збор!

Moderato con moto

ЖЫЦЦЁ ХОДЖЫ

Будучы ў чужым горадзе, папаў Ходжа Насрэддзін на мясцовы могільнік і там убачыў на магільнай пліце вельмі дзіўны надпіс: „Падышах гэтага горада Султан Абдумалік Абдумуталіб, вядомы ўсяму свету, памёр ва ўзросце трох гадоў". Ходжа здзівіўся і запытаў у мясцовага шэйха:

— Як жа мог праславіцца гэты падышах, калі памёр у тры гады ад нараджэння?

— Не, — сказаў шэйх, — Султан Абдумалік памёр на семідзесятым годзе ад нараджэння, але з іх толькі тры гады пражыў у радасці, і таму завяшчаў толькі гэтыя тры гады лічыць яго пражытым жыццём...

— Ах, так! — усклікнуў Ходжа. — Тады я магу завяшчаць, каб на маёй магіле зрабіць такі надпіс: „Мула Насрэддзін з чэрава маці адразу папаў у труну!".

НІЎКА

Мал. Адама Сяменчыка.

АПАЛОНІК

Прафесар-псіхіятр наведаў бальніцу для псіхічнахворых і пацікавіўся ў галоўнага лекара, як яны вызначаюць, выздаравеў пацыент, ці яшчэ хворы.

— Мы напаўняем ванну вадой, кладзем на край лыжачку і загадваем хвораму ўстараніць ваду. Калі пацыент хапаецца за лыжачку і з усіх сіл старaецца выканаць заданне, значыць, ён яшчэ хворы. А калі выцягвае ў ванне корак, дык здароў.

— А мне і ў галаву не прыйшло б такое вырашэнне! — ускрыкнуў прафесар. — Я папрасіў бы апалонік.

МІНІ-КРЫЖАВАНКА

Упоперак: 8) кіраўнічка, распарадчыца, 9) галіна прамысловасці, якая выпускае маторы.

Уніз: 1) вышэйшая мэта, да якой імкнуцца людзі і якая кіруе іх дзейнасцю, 2) цытрусавае дрэва або яго плод, 3) чалавек вялікай фізічнай сілы, 4) плод гароху, 5) чыгунны кацёл, 6) халодная страва з гародніны, 7) абраз з выявай святога.

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з № 17: Упоперак: меладраматызм, буржуй, рахуба, старшакласнік. **Уніз:** езуіт, Алжыр, рэйка, марал, Тэхас, Зубкі.

Кніжную ўзнагароду атрымоўвае Аляксандр Дабчынскі з Беластока.

	1		2		3		4		5		6		7	
8														
9														

Анекдот з барадой і без

КАРЛСАН І ЭНГЕЛЬСАН

Прачынаецца Брэжнеў на сваёй дачы. Выйшаў на двор. Аж раптам бачыць — Карлсан ляціць.

— Ты хто такі? — пытае Брэжнеў.

— Карлсан.

— Што значыць Карлсан? Які такі Карлсан? Куды глядзіць ахова?

— Ну, як жа, — кажа Карлсан, — вы што, пра мяне ў кніжцы не чыталі?

— Хм... Карлсан, Карлсан... — задуменна мармыча Брэжнеў. — Ах, Карлсан! Ну як жа, як жа! А дзе ваш сябрук і паплечнік Энгельсан?

ДАМУ НА ТАНЕЦ

Брэжнеў на пасяджэнні Палітбюро:

— Таварышы! У нас у Палітбюро назіраецца склероз. Учора на пахаванні таварыша, таварыша... (Дарэчы, дзе ён?), калі зайграла музыка, толькі я адзін здагадаўся запрасіць даму на танец...

У НАРАД, У НАРАД!

Старшына роты выстраіў на пляцы навабранцаў:

— Вы ў мяне будзеце працаваць, працаваць і яшчэ раз працаваць!

— А як наконт „вучыцца, вучыцца і яшчэ раз вучыцца"? — выкрыкнуў нехта са строю.

— Хто гэта сказаў?! — грозна насупіў бровы старшына.

— Гэта сказаў Ленін!

— Ну, а вас, Ленін, я бяру ў нарад, у нарад і яшчэ раз у нарад!

ПІК ПЛЮРАЛІЗМУ

Пытанне: — Што такое пік плюралізму?

Адказ: — Гэта калі думка Прэзідэнта абсалютна не супадае з думкаю Генеральнага Сакратара.

КОЛЬКІ ІХ РАЗВЯЛОСЯ!

Цагліна са страхі звалілася на галаву грамадзяніну — і насмерць. Збегся натоўп. Усе абураюцца:

— Ах! Ах! Дакіраваліся, ужо і цагліны сталі на галовы падаць! Людзям хадзіць страшна!

Тут адзін з натоўпу нахіліўся над нябожчыкам:

— Браточкі, ды гэта ж таварыш з апарата!

Усе дружна:

— Ах, ах! Колькі іх развялося ў апараце. Ужо і цагліне няма дзе ўпасці!

НІХТО

Сустрэліся на тым свеце Брэжнеў і Чарненка, размаўляюць:

— Ты не ведаеш, хто там цяпер у Маскве галоўны?

— Ведаю, Мішка Гарбачоў.

— А хто яго падтрымоўвае?

— Ніхто яго не падтрымоўвае. Ён сам ходзіць.

(„Вожык")

Васіль Краўчук

АРГУМЕНТ

— Ты што, выходзіш замуж,
Рая? —
Пытаюць сяброўку дзяўчаты.
— Яшчэ вагаюся, бо я пакуль
не знаю,
Якая ў любага зарплата.

УНІКЛА Ў РАБОТУ

У кіёск уладкавалася
І ў той жа дзень адразу
Таблічку прычапіла:
„Я пайшла на базу".

З украінскай мовы пераклаў В. Бабей

Ніва

Białoruski Tygodnik Społeczno-Kulturalny sponsorowany przez Ministerstwo Kultury i Sztuki

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Аляксандр Максімюк, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар).

„Niwa", ul. Suraska 1, 15-950 Białystok, skr. poczt. 149, tel. 232-41, 210-33.

Wydawca: Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne 15-062 Białystok, ul. Warszawska 11.

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

I. Prenumerata pocztowa

1. Termin wpłat na prenumeratę pocztową na III kwartał 1991 r. upływa 20 maja 1991 r.

2. Cena prenumeraty na III kwartał wynosi 13.000 zł + 6.500 zł za doręczenie. Od lipca 1 egz. kosztować będzie 1.000 zł.

3. Cena prenumeraty z wysyłką za granicę jest większa o 100% i przyjmowana jest tylko na okresy kwartalne. Wpłaty przyjmuje Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw Warszawa, ul. Towarowa 28. Nr konta: PBK XIII Oddział Warszawa 370044-1195-139-11.

II. Prenumerata własna — prowadzona przez wydawcę.

Cena 1 egz. wraz z wysyłką wynosi 1800 zł.

Cena prenumeraty miesięcznej:
— maj — 7.200 zł.
— czerwiec — 9.000 zł.

Cena prenumeraty kwartalnej wynosi 23.400 zł.

Wpłaty przyjmuje Zarząd Główny BTSK, Białystok, ul. Warszawska 11, Nr konta NBP O/O Białystok. 5021-3203-132.

Zam. 554/91.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

М. Гайдук: А мы праўду добра ведаем... ● В. Луба: Размова з віцэ-міністрам культуры Беларусі. ● А. Максімюк і Прысутнасць ● С. Яновіч: Беларускія рашады ● Л. Глагоўская: Усевалад Ігнатоўскі нарадзіўся ў Такарах ● А. Чачуга: „Беластоцкая мальва '91" ● Я. Максімюк: Звоняць „Званочкі" ● І. Лукша: Дзед Костусь.